

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Lakiin sisältyisivät yhteiset menettelysäännökset, joita noudatetaan käsiteltäessä aineettomia oikeuksia koskevia asioita tuomioistuimissa. Laki ei kuitenkaan olisi kattava säännöstö, vaan siinä säädettäisiin menettelystä ainoastaan siltä osin kuin menettely poikkeaa muissa lainkäyttöasioissa tuomioistuimissa noudatettavasta menettelystä. Muilta osin noudatettaisiin tavallista oikeudenkäyntijärjestystä jäljempänä 9 ja 12 §:ssä olevien viittaussäännösten mukaisesti. Joitakin menettelysäännöksiä jäisi myös eri aineettomia oikeuksia koskeviin lakeihin. Esimerkiksi siitä, kenellä on oikeus hakea muutosta toimivaltaisen viranomaisen ratkaisuun teollisoikeuden myöntämisestä tai tehokkuutta koskevassa asiassa, säädettäisiin edelleen asianomaisissa aineellisissa laeissa, sillä puhevallan edellytykset vaihtelevat jossakin määrin eri teollisoikeuksien osalta.

Laki koskisi kahta pääasiallista asiaryhmää, valituksia teollisoikeuksien saamista tai tehokkuutta koskevissa asioissa tehdyistä rekisteriviranomaisen ratkaisuihin sekä aineettomia oikeuksia koskevia riita-asioita. Jotkut säännökset koskisivat myös teollisoikeuksien loukkaamiseen perustuvien rikosasioiden käsittelyä kuten säännökset tuomioistuimen kokoonpanosta. Rikosasioiden käsittelyssä noudatettaisiin kuitenkin pääosin, mitä siitä erikseen säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997).

Yleisperusteluissa esitetyistä syistä on päädytty ehdottamaan, että muutosta toimivaltaisen rekisteriviranomaisen lopulliseen ratkaisuun teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa haetaan yleiseltä tuomioistuimelta, joka on toimivaltainen käsittelemään myös teollisoikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat. Ehdotus edistää asioiden keskittämistä ja takaa siten niiden asiantuntevan käsittelyn ja auttaa välttämään samojen asioiden päällekkäistä käsittelyä eri menettelyissä.

Laissa ei erikseen määriteltäisi, mitä tarkoitetaan aineettomalla oikeudella tai teollisoikeudella. Nämä saisivat sisältönsä sitä kautta, että laissa lueteltaisiin, mihin eri lakeihin perustuvien oikeuksien saamista ja tehokkuutta tai mihin eri lakeihin perustuvia riita-asioita laki koskee.

Aineettomia oikeuksia eli immateriaalioikeuksia ovat teollisoikeudet ja tekijänoikeus lähioikeuksineen. Teollisoikeuksilla tarkoitettaisiin nyt tarkasteltavassa lakiehdotuksessa ensinnä

niitä eri immateriaalioikeuslaeissa tarkoitettuja oikeuksia, jotka toimivaltainen viranomaisen myöntää hakemuksesta (a - g kohta). Laissa tarkoitettu toimivaltainen viranomaisen olisi se viranomaisen, joka käsittelee asianomaista teollisoikeutta koskevat hakemukset ja myönnettyä oikeutta koskevat väitteet. Useimmissa tapauksissa kysymyksessä on patentti- ja rekisterihallitus, mutta kasvinjalostajanoikeuden osalta toimivaltainen viranomaisen on kasvilajikelautakunta.

Teollisoikeuksiin luetaan myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) mukainen sopimaton menettely ja liikesalaisuuden suoja. Myös toiminimiä koskevat riita-asiat kuuluisivat lain soveltamisen piiriin, vaikka yrityksen perustamismenettelyn tai myöhemmin yhtiöjärjestyksen muuttamisen yhteydessä tapahtuva toiminimen rekisteriin merkitseminen jäisikin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Laki koskisi myös työsuhteessa syntyneisiin keksintöihin ja maanpuolustukselle merkityksellisiin keksintöihin liittyviä riita-asioita.

Tekijänoikeus syntyy teoksen tekijälle suoraan lain nojalla eikä edellytä minkään viranomaisen etukäteistä toimenpidettä. Tekijänoikeus saattaa kuitenkin liittyä kiinteästi yhteen teollisoikeuksien kanssa, koska samaan kohteeseen saattaa kohdistua useita suojamuotoja. Mahdollisuutta kaikkien oikeuksien yhdessä käsittelemiseen on pidettävä tarkoituksenmukaisena. Myös tekijänoikeusasiat on haluttu sisällyttää käsiteltävien asioiden ryhmään, vaikka niiden osalta ei olisikaan kysymys ehdottomasta oikeuspaikasta.

Pykälän *1 momentin* mukaan laki koskisi muutoksenhakua toimivaltaisen viranomaisen ratkaisuun teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa, jos oikeus perustuu lainkohdassa lueteltuihin lakeihin. Teollisoikeuden saamista koskeva asia tarkoittaa menettelyä, jossa toimivaltainen viranomaisen tutkii ja ratkaisee hakemuksen, jolla asianosainen haluaa saada teollisoikeuden rekisteröidyksi itselleen. Teollisoikeuden tehokkuutta koskevalla asialla tarkoitetaan asiaa, jossa toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi saatetaan vaatimus siitä, että jollekulle rekisteröity teollisoikeus ei olisikaan voimassa ainakaan sellaisenaan. Nämä tilanteet kattavat eri teollisoikeuslaeissa säädetyt väitemenettelyt myönnettyä oikeutta vastaan. Teollisoikeuden saaminen ja tehokkuus -nimityksiä ei kuitenkaan käytettäisi laissa vaan ainoastaan perustelutekstin havainnollistuksena.

Toimivaltaiset viranomaiset eli patentti- ja rekisterihallitus ja kasvilajikelautakunta mainittaisiin lainkohdassa viranomaisina, joiden ratkaisuihin haetaan muutosta säännöksen mukaisesti. Viranomaisista käytettäisiin nimitystä rekisteriviranomaiset, jolla niihin ehdotettavassa laissa viitattaisiin.

Lainkohta koskisi vain muutoksenhakua rekisteriviranomaisen lopullisiin ratkaisuihin eli niihin, joilla se on ratkaissut vaatimuksen teollisoikeuden saamisesta tai sen tehottomuudesta. Laissa säädettäisiin näin ollen, että laki koskee muutoksenhakua rekisteriviranomaisen lopullisiin päätöksiin. Laki ei koskisi asian käsittelyn järjestämiseksi rekisteriviranomaisessa tehtäviä päätöksiä. Muutoksenhaku niihin, sikäli kuin se on mahdollista, kulkisi samoja hallintolainkäytön oikeussuojateitä pitkin kuten nykyisin. Kutakin teollisoikeutta koskevassa erityislaissa olisi

lisäksi säännökset siitä, miten rekisteriviranomaisen hakuprosessin eri vaiheissa tekemiin ratkaisuihin haetaan muutosta.

Seuraavaksi lainkohdassa määriteltäisiin ne asiat, joita koskevia ratkaisuja laki koskee. Momentissa säädettäisiin siten, että ehdotettavan lain mukaisesti haettaisiin muutosta rekisteriviranomaisen lopullisiin päätöksiin, jotka koskevat niitä teollisoikeuksia, jotka perustuvat johonkin seuraavista laeista: patenttilaki (550/1967, a kohta), hyödyllisyysmallioikeudesta annettu laki (800/1991, b kohta), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettu laki (32/1991, c kohta), kasvinjalostajan oikeudesta annettu laki (789/1992, d kohta), mallioikeuslaki (221/1971, e kohta), tavaramerkkilaki (7/1964, f kohta) tai yhteismerkkilaki (795/1980, g kohta).

Sen sijaan laki ei koskisi muutoksenhakua muiden kuin lueteltuihin lakeihin perustuvien teollisoikeuksien saamista tai tehokkuutta koskeviin ratkaisuihin. Näin esimerkiksi toiminimen rekisteröintiin haettaisiin lain estämättä muutosta hallinnollisessa järjestyksessä. Ratkaisu on perusteltu, sillä toiminimen rekisteröinti liittyy yrityksen perustamismenettelyyn tai yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröintiin. Siten on paikallaan säilyttää toimintamalli, jonka mukaan yritykseen liittyviin rekisteröintitoimenpiteisiin, mukaan lukien toiminimeä koskeviin rekisteriviranomaisen ratkaisuihin, haetaan tarvittaessa muutosta samassa, hallinnollisessa järjestyksessä.

Lain 2 luvussa olisivat tarkemmat säännökset momentin 1 kohdan mukaisten muutoksenhakuasioiden käsittelystä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan laki koskisi myös teollisoikeuksia ja tekijänoikeutta lähioikeuksineen koskevien riita-asioiden käsittelyä. Kysymys on kanteella vireille pantavista asioista, jotka nykyisinkin käsitellään käräjäoikeudessa. Lain piirissä olisivat ensinnäkin ne riita-asiat, jotka koskevat 1 momentissa tarkoitettuja teollisoikeuksia eli niitä, joiden saamista tai tehokkuutta koskeviin ratkaisuihin haetaan muutosta lain mukaisesti (a kohta). Säännös mahdollistaisi sen, että tuomioistuimien voisi tarvittaessa ottaa loukkaus- tai mitätöintikanteen nostamisen yhteydessä riittävästi huomioon oikeuden saamista koskevan asian tilanteen. Kaikki teollisoikeuksia koskevat asiat on tarpeen voida käsitellä keskitetysti yhdessä.

Ehdotettavan lain mukaan käsiteltäisiin myös riita-asiat, jotka kiinteästi liittyvät teollisoikeuksiin. Näitä riita-asioita olisivat ne, jotka perustuvat oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin annettuun lakiin (656/1967, b kohta), maanpuolustukselle merkityksellisistä keksinnöistä annettuun lakiin (551/1967, c kohta) tai toiminimilakiin (128/1979, e kohta). Tilanne ei olennaisesti muuttuisi nykyisestä, koska kaikki nämä asiat on jo nykyisin keskitetty samaan tuomioistuimeen, joka on toimivaltainen teollisoikeuksia koskevissa riita-asioissa. Myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvissa asioissa on kysymys teollisoikeuksista laajasti ymmärrettynä. Asiat koskevat sitä, että kilpailijaa kielletään käyttämästä tai jatkamasta menettelyä, joka vahingoittaa alan toisen toimijan elinkeinotoimintaa. Samassa yhteydessä saattaa usein olla myös kysymys esimerkiksi tavaramerkkioikeuden tai tekijänoikeuden väitetystä loukkauksesta. Myös sopimattomasta menettelystä

elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvat riita-asiat käsiteltäisiin ehdotettavan lain mukaisessa järjestyksessä (d kohta).

Tekijänoikeus lähioikeuksineen ovat aineettomia oikeuksia, joita käytetään samassa tarkoituksessa kuin teollisoikeuksia eli yksinoikeuksien taloudelliseen hyödyntämiseen. Sen vuoksi ehdotettava laki koskisi myös tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien riita-asioiden käsittelyä (f kohta). Lain 2 §:n 2 momentissa olisi kuitenkin valinnaisuuden mahdollistava oikeuspaikkasäännös näitä asioita varten.

Pykälän 3 *momentissa* todettaisiin, että aineettomien oikeuksien loukkaamista koskevien rikosasioiden käsittelystä säädetään erikseen. Rikosasioiden osalta noudatettaisiin siten sitä, mitä asiasta säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa ja sitä täydentäen muualla laissa. Tuomioistuimen kokoonpanoa myös rikosasiassa koskisivat nyt ehdotettavan lain 15 §:n säännökset. Rikosasioissa toimivaltaista tuomioistuinta koskien puolestaan ehdotetaan säännöksiä 4. lakiehdotuksessa.

2 §. Toimivaltainen tuomioistuin. Pykälässä säädettäisiin tuomioistuimesta, joka olisi toimivaltainen käsittelemään laissa tarkoitettuja asioita.

Pykälän 1 *momentissa* ilmaistaisiin pääsääntö, että asiat käsitellään ensimmäisenä oikeusasteena patenttituomioistuimessa, jona 3 §:n mukaan toimisi Helsingin käräjäoikeus erityiskokoonpanossa. Tämän patenttituomioistuimen toimivalta olisi siten yksinomainen. Keskittäminen Helsingin käräjäoikeuteen vastaa useimpia teollisoikeuksia koskevien riita-asioiden osalta nykytilaa. Säännöksellä erityiskokoonpanosta pyritään vahvistamaan tuomioistuimen asiantuntemusta entisestään. Asioiden käsittelyn keskittäminen parantaa myös sekä oikeudenhaltijoiden että käyttäjien oikeusturvaa, koska tuomioistuimen asiantuntemuksen lisääntyminen nopeuttaa oikeudenkäyntiä ja todennäköisesti myös säästää asianosaisten kustannuksia. Asiaa on käsitelty lähemmin edellä yleisperusteluissa.

Pykälän 2 *momentissa* tehtäisiin poikkeus 1 momentin mukaiseen toimivaltaan tekijänoikeuden osalta. Tekijänoikeuslakiin perustuvissa riita-asioissa olisi kantajan valinnan mukaan ensimmäisenä oikeusasteena toimivaltainen oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaisesti toimivaltainen tuomioistuin, käytännössä lähinnä vastaajan kotipaikan käräjäoikeus, tai patenttituomioistuin. Eräissä asioissa Helsingin käräjäoikeus on jo nykyisin kuitenkin säädetty yksinomaisesti toimivaltaiseksi tuomioistuimeksi. Näin on tekijänoikeuslain 54 §:ssä tarkoitettussa tilanteessa, jossa asiaa ei ole voitu saattaa välimiesten ratkaistavaksi, samoin kuin lain 61 §:ssä. Näitä säännöksiä ei ehdoteta muutettavaksi.

Pykälän 3 *momenttiin* sisältyisi rikosasioissa toimivaltaista tuomioistuinta koskeva viittaus oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 lukuun ehdotettavaan 1 a §:ään.

Koska Helsingin käräjäoikeus toimii tällä hetkellä yhteisön tavaramerkistä annetussa neuvoston asetuksessa (EY 40/94) tarkoitettuna yhteisön tavaramerkkituomioistuimena ja yhteisömallista annetussa neuvoston asetuksessa (EY 6/2002) tarkoitettuna yhteisön

mallioikeustuomioistuimena, todetaan pykälän 4 *momentissa* selvyiden vuoksi, että patenttituomioistuin toimii myös mainittuina tuomioistuimina.

3 §. Patenttituomioistuin. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, että edellä 2 §:ssä tarkoitettuna patenttituomioistuimena toimii Helsingin kärjäoikeus. Tuomioistuimen päätösvaltainen kokoonpano ehdotettavan lain mukaisissa asioissa ja aineettomien oikeuksien loukkaamista koskevista rikosasioista määräytyisi ehdotettavan 15 §:n mukaan.

Edellä yleisperusteluissa on perusteltu sitä, että asiat, mukaan lukien muutoksenhaku rekisteriviranomaisten päätöksiin, keskitettäisiin yleisiin tuomioistuihin. Näistä ensimmäisenä asteena olisi toimivaltainen Helsingin kärjäoikeus. Tämä on perusteltua, koska jo voimassa olevan lain mukaan teollisoikeuksia koskevat riita-asiat käsitellään siellä. Tuomioistuimessa on siten tottumusta teollisoikeudellisten asioiden käsittelyyn. Myös tuomioistuimen saavutettavuuden kannalta on eduksi, että toimivaltainen tuomioistuin on Helsingin kärjäoikeus. Talouden toimijat, joita asiat koskevat, ja asioiden hoitamiseksi tarvittavien asianajopalvelujen tarjoajat ovat paljolti sijoittautuneet pääkaupunkiseudulle.

Jotta asioiden käsittelyssä tarvittava asiantuntemus syvenisi ja olisi vakiintuneesti, tuomioistuimessa muuten noudatettavasta työtehtäväkierrosta riippumatta, käytettävissä, pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin, että kärjäoikeudessa olisi erityisesti aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyyn kohdennettuja tuomarinvirkoja. Sanamuodon mukaisesti virkoja olisi useita, ei vain yksi. Rekisteriviranomaisten päätöksistä tehtävien valitusten ohjaaminen lisää immateriaalioikeusasioiden määrää. Tuomareiden kokonaistarvetta on vaikea arvioida etukäteen, mutta virkoja tarvittaisiin todennäköisesti viidestä seitsemään. Koska heidän tehtäviinsä kuuluisi osallistua muidenkin lainkäyttöasioiden ratkaisemiseen, tulisi heidän kapasiteettinsa kokonaisuudessaan hyödynnetyksi. Kysymyksessä ei kuitenkaan välttämättä olisi yhtä monen uuden viran perustamisesta Helsingin kärjäoikeuteen, vaan jo olemassa olevien resurssien uudelleen kohdentamisesta.

Näihin patenttituomareiden virkoihin olisi 3 *momentin* mukaan kelpoisuusvaatimuksena, sen lisäksi mitä tuomareiden nimittämisestä annetun lain (205/2000) 11 §:ssä säädetään, että henkilö on perehtynyt immateriaalioikeuteen ja niitä koskevien asioiden käsittelyyn. Selkeyden vuoksi lakiin tulisi ottaa säännös siitä, että virkaan kuuluisi velvollisuus osallistua kärjäoikeuden muidenkin lainkäyttöasioiden käsittelyyn. Tämä on tarpeen, paitsi tuomioistuimen henkilöstön työn tasapuolisen jakaantumisen varmistamiseksi, myös tuomarin ammattitaidon laaja-alaisuuden varmistamiseksi.

Patenttituomareiden ohella aineettomia oikeuksia koskevia asioita käsittelemään määrättäisiin 2 *momentin* jälkimmäisen virkkeen mukaan myös muita kärjäoikeuden tuomareita. Määräyksen antaisi kärjäoikeuden laamanni vähintään kahdelle tuomarille kerrallaan viiden vuoden määräajaksi. Järjestely palvelisi kouluttautumista aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyyn ja turvaisi sen, että patenttituomareiden ohella myös muita tuomareita olisi käytettävissä asiaryhmään kuuluvien asioiden käsittelyyn. Ehdotettavasta 15 §:n kokoonpanosäännöksestä kuitenkin johtuisi, että riita-asioita käsiteltäessä päätösvaltaiseen

kokoonpanoon aina kuuluisi kaksi patenttituomaria. Mikäli tuomioistuimessa on päätösvaltaisuussäännöksen mukaisesti vain yksi lainoppinut jäsen, tulisi hänen olla patenttituomari.

Ehdotettava pykälä on laadittu noudattaen soveltuvien osin samaa sääntelymallia, jota kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 241 a §:ssä (1180/2000) ja käräjäoikeuslain (581/1993) 3 §:ssä (1182/2000) käytetään maa-oikeuksina toimivia käräjäoikeuksia ja maa-oikeusasioita käsitteleviä tuomareita koskien.

4 §. Asiantuntijajäsenet. Pykälän mukaan patenttituomioistuimen kokoonpanoon kuuluisi jäsenenä myös asiantuntijoita. He osallistuisivat teollisoikeudellisten asioiden käsittelyyn niin kuin 15 §:ssä lähemmin säädetäisiin eli kaikissa niissä asioissa, joissa haetaan muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen, mutta riita-asioina käsiteltävissä asioissa ainoastaan patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta ja integroidun piirin piirimallia koskevien asioiden käsittelyyn. Rikosasioita käsiteltäessä tuomioistuimen kokoonpanoon ei kuuluisi asiantuntijoita.

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain (576/1992) 5 §:n mukaan valituslautakunnan jäsenenä toimivat virkamiehet, jotka ovat perehtyneet käsiteltävää asiaa koskevan lainsäädännön alaan. Asiaa koskevan asetuksen mukaan lautakunnan jäsenenä voivat patentti-, hyödyllisyysmallioikeus- ja integroidun piirin piirimalliasioita käsiteltäessä olla viraston patentti- ja innovaatiolinjan linjanjohtaja, linjan muu yksikön päällikkö, valituslautakuntaan nimitetty yli-insinööri tai muu virkamies, jolla on vaadittava pätevyys. Tavaramerkki- ja mallioikeusasioita käsiteltäessä jäseniksi kelpoisia ovat viraston tavara- ja mallilinjan linjanjohtaja, muu yksikön päällikkö ja muu virkamies, jolla on vaadittava pätevyys. Sääntely merkitsee siten, että teollisoikeuksien saamista ja tehokkuutta koskevista rekisteriviranomaisen päätöksistä tehtyjen valitusten käsittelyyn nykyisellään osallistuvat kysymyksessä olevan alan asiantuntijat.

Voimassa olevan oikeuden mukaan patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta ja integroidun piirin piirimallia koskevia riita-asioita käräjäoikeudessa käsiteltäessä tuomioistuimen apuna on kaksi teknillisen alan asiantuntijaa, jotka antavat tuomioistuimelle lausunnon sen määrittämisestä kysymyksistä. Asiantuntijat eivät nykyisin kuulu tuomioistuimen kokoonpanoon. Tämä riita-asioiden menettelyn nykytila ei kuitenkaan ole ongelmaton.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on suhtauduttu kielteisesti sellaisten tahojen osallistumiseen lainkäyttötoimintaan, jotka eivät ole tuomioistuimen jäseniä, mutta antavat tuomioistuimelle ratkaisuehdotuksen ilman, että asianosaiset saisivat esittää sen johdosta lausuntonsa (ks. esim. Ranskan korkeimman oikeuden julkisasiamiehen osalta erit. tuomio 31.3.1998 yhdistetyissä asioissa 21/1997/805/1008 ja 22/1997/806/1009 Reinhardt ja Slimane-Käid v. Ranska, 106 kohta).

Nykyisin asianosaisilla ei ole mahdollisuutta kuulla tuomioistuimen asiantuntijoita oikeudenkäynnin aikana. Myös asianosaiset käyttävät säännönmukaisesti mainitunlaisissa asioissa teknisiä asiantuntijoita, jotka ovat todistajina oikeudessa. Asianosaisilla ei nykyisin ole

mahdollisuutta verrata tuomioistuimen asiantuntijoiden ja omien asiantuntijoidensa taustaa ja tietämystä riittävästi oikeudenkäynnin aikana. Käytännössä on pidetty ongelmallisena myös sitä, että kumpikaan tuomioistuimen teknisistä asiantuntijoista ei ole patenttiasiantuntija. Patentoitavuuden ja patentin suojapiirin arvioiminen edellyttää teknisen asiantuntemuksen lisäksi myös patenttioikeudellista osaamista. Vaikka patenttioikeudellisten kysymysten arviointi ei kuulu teknisille asiantuntijoille, saattavat he patenttiasiantuntijoiden puuttuessa arvioida myös patenttioikeudellisia kysymyksiä.

Asiantuntemuksen turvaamiseksi asioiden käsittelyssä vähintään samassa laajuudessa kuin nykyisin ja edellä mainittujen asiantuntijoiden asemasta nykyisin johtuvien ongelmien poistamiseksi ehdotetaan pykälän *1 momentissa*, että patenttituomioistuimessa olisi tiettyjä asioita käsiteltäessä jäsenenä myös asiantuntijoita. He osallistuisivat 15 §:n mukaisesti, kaksi kerrallaan, muutoksenhakua rekisteriviranomaisen päätöksiin teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi he osallistuisivat patenttilakiin, hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin tai yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin perustuvien riita-asioiden käsittelyyn. Asiantuntijat kuuluisivat näissä asioissa tuomioistuimen päätösvaltaiseen kokoonpanoon ja osallistuisivat asian ratkaisemiseen antamatta erillistä lausuntoa tuomioistuimelle.

Asiantuntijajäsenten kelpoisuudesta säädettäisiin *2 momentissa*. Sen mukaan heidän tulee edustaa patentti- ja hyödyllisyysmallien, tavaramerkkien ja mallien asiantuntemusta. Asiantuntemuksen tulisi koskea nimenomaan teollisoikeuksien myöntämisen edellytyksiä. Esimerkiksi patentteihin sovitettuna tämä tarkoittaisi, että asiantuntijoilla tulisi olla asiantuntemusta keksintöjen patentoitavuudesta, siitä millä edellytyksillä keksinnöt täyttävät patentin myöntämisen edellytyksenä olevat uutuutta, keksinnöllisyyttä ja teollista toisinnettavuutta koskevat vaatimukset. Patenttiasiantuntijoilla on lähtökohtaisesti teknisen tai luonnontieteellisen alan peruskoulutus. Tämä tuo tuomioistuimeen myös teknistä asiantuntemusta.

Riita- ja mitätöinti-asioiden yhteydessä esiin tulevat tekniset seikat kuuluvat suurimmalta osaltaan niihin seikkoihin, joista asianosaisilla on näyttövelvollisuus. Tällöin asianosaisten tulee ne selvittää nimeämiensä asiantuntevien todistajien lausumilla. Näin käytännössä huomattavassa määrin tapahtuukin. Mikäli tuomioistuin katsoo, että lisäselvitys teknisistä seikoista on kuitenkin tarpeen, se voi turvautua oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44 §:än, jonka mukaan tuomioistuin voi kuulla asiantuntijoita ja myös tarvittaessa pyytää lausuntoja. Tuomioistuin voi myös aina tarvittaessa hankkia rekisteriviranomaisen lausunnon 14 §:n mukaisesti.

Asiantuntijoita määrättäessä olisi varmistuttava, että he edustavat riittävästi ja tasapuolisesti kaikkien tarvittavien alojen asiantuntemusta suhteessa asiaryhmittäisiin asiamääriin.

Asiantuntijoiden kelpoisuudesta, valintamenettelystä ja tuomioistuintyöhön osallistumisesta ja palkkauksesta määrättäisiin lähemmin oikeusministeriön asetuksessa ja tuomioistuimen työjärjestyksessä. Tämä valtuutus annettaisiin pykälän 1 momentissa. Samalla siinä todettaisiin, että tehtävä on sivutoiminen.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin asiantuntijoiden määräämisestä yleisesti. Sen mukaan valtioneuvosto määräisi patenttituomioistuimeen riittävän määrän asiantuntijajäseniä neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Jos asiantuntijajäsenen tehtävä vapautuu kesken toimikauden, esimerkiksi asiantuntijan ryhdyttyä hoitamaan tai harjoittamaan tointa, jonka johdosta hän ei voi jatkaa tuomarintehtävässään, toimikauden loppuajaksi määrättäisiin uusi asiantuntija. Toimikautensa ajan asiantuntijoilla on tuomareille säädetty virassapysymisoikeus.

Selostetut 1 ja 3 momentin säännökset vastaisivat sitä, mitä markkinaoikeuslain (1527/2001) 4 ja 5 §:ssä säädetään markkinaoikeuden asiantuntijajäsenten kelpoisuudesta ja nimittämisestä.

Ehdotettava sääntely koskisi vain asian käsittelyä ensimmäisenä oikeusasteena patenttituomioistuimessa. Ylemmissä tuomioistuimissa asiat käsiteltäisiin niiden säännönmukaisissa kokoonpanoissa. Asiantuntijuuden merkityksen korostuminen teollisoikeudellisia asioita ensimmäisessä oikeusasteessa käsiteltäessä, heijastuu luonnollisesti myös siihen, että valitusasteessa tulee nykyistä enemmän kiinnittää huomiota käsittelyyn osallistuvien tuomareiden asiantuntemukseen.

2 luku. Muutoksenhaku rekisteriviranomaisen päätökseen koskevat asiat

5 §. Muutoksenhaku viranomaisen päätökseen. Luku sisältäisi säännökset menettelystä, jota noudattaen haetaan muutosta edellä 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun toimivaltaisen viranomaisen lopulliseen päätökseen teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevissa asioissa. Luvun mukainen muutoksenhaku koskee vain viitatussa kohdassa tarkoitettuja teollisoikeuksia koskevia ratkaisuja. Muiden sellaisten teollisoikeuksien osalta, jotka myönnetään hakemuksesta, kuten oikeus toiminimeen yrityksen rekisteröinnin yhteydessä, haetaan sen sijaan edelleen muutosta hallinnollisessa järjestyksessä. Asiaa on tarkasteltu edellä 1 §:n 1 momentin perusteluissa.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, että rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa asiassa eli päätökseen, jolla toimivaltainen viranomainen on lopullisesti ratkaissut teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian, haetaan muutosta patenttituomioistuimelta valittamalla noudattaen, mitä tässä luvussa säädetään.

Yleisperusteluissa on esitetty, että menettely ehdotetaan järjestettäväksi näin, jotta turvataan teollisoikeuksia koskevien asioiden sujuva käsittely ja mahdollistetaan tuomioistuimen entistä syvempi asiantuntemus keskittämällä teollisoikeuksia koskevat riita-, rikos- ja muutoksenhakuasiat samaan tuomioistuimeen. Samassa yhteydessä on todettu, että nämä tarkoituksenmukaisuussyyt puoltavat ehdotettavaa järjestelyä, jossa hallintoviranomaisen ratkaisun oikeellisuus saatetaan yleisen tuomioistuimen tutkittavaksi.

Valituskelpoinen olisi vain lopullinen päätös. Tällä tarkoitetaan ratkaisua, johon asian käsittely toimivaltaisessa viranomaisessa päättyy. Säännös koskisi hallinnollisessa menettelyssä ratkaistuja

teollisoikeutta koskevia hakemuksia sekä myönnettyjä teollisoikeuksia vastaan tehtyihin väitteisiin tai mitätöintivaatimukseen annettuja ratkaisuja.

Ehdotettava muutoksenhakumenettely koskisi vain teollisoikeutta koskevia pääasiallisia ratkaisuja. Asian käsittelyjärjestystä koskeviin rekisteriviranomaisen ratkaisuihin sen sijaan haettaisiin edelleen muutosta hallinnollisessa järjestyksessä. Selvyyden vuoksi asia todettaisiin myös kutakin teollisoikeutta koskevassa laissa samoin kuin patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä annetun lain 1 ja 3 §:n uudessa 2 momentissa 2. lakiehdotuksen mukaisesti.

Edeltä 2 §:n 1 momentista johtuisi, että muutoksenhakuasioissa toimivalta olisi yksin patenttitoimistoimella, jona toimii Helsingin käräjäoikeus.

Kuhunkin teollisoikeuksia koskevaan erityislakiin otettaisiin selvyyden vuoksi viittaussäännös siitä, että muutosta toimivaltaisen viranomaisen ratkaisuun teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa haetaan noudattaen, mitä nyt ehdotettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että puhevalta muutoksenhaussa määräytyy eri teollisoikeuksia koskevien aineellisten lakien säännösten mukaan. Säännöksiä ei siirrettäisi ehdotettavaan menettelylakiin, koska se, kenellä on oikeus valittaa, vaihtelee jossakin määrin kunkin teollisoikeuden osalta sen mukaan, minkälaista menettelyä noudattaen asianomaisen teollisoikeuden myöntämisestä päätetään.

Puhevaltaa muutoksenhaussa koskevia säännöksiä on patenttilain 26 §:ssä, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 22 §:ssä, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain 28 §:ssä, kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain 37 §:ssä, mallioikeuslain 21 §:ssä ja tavaramerkkilain 51 §:ssä. Säännösten olennainen sisältö on se, että muutosta voi hakea se, jolle toimivaltaisen viranomaisen ratkaisu on vastainen, eli hakija silloin, kun hakemusta ei ole sellaisenaan hyväksytty ja hakijan oikeutta vastaan väitteen tehnyt taho puolestaan silloin, kun teollisoikeus on väitteestä huolimatta myönnetty. Se, joka ei ole tehnyt väitettä tai muuta vaatimusta hakijan oikeutta vastaan, ei myöskään saa valittaa ratkaisusta, jolla teollisoikeus on myönnetty.

Myös säännökset muutoksenhakua varten annettavasta, rekisteriviranomaisen päätökseen liitettävästä valitusosoituksesta sisältyisivät kuhunkin erityislakiin.

6 §. Valituksen perilleajaminen. Pykälän 1 momentin mukaan määräaika valitusta varten olisi 60 päivää siitä, kun asianosainen on saanut tiedoksi toimivaltaisen viranomaisen valituskelpoisen ratkaisun. Säännös vastaisi patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain voimassa olevaa 8 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valituksen toimittamisesta. Valitus olisi tehtävä kirjallisesti ja valituskirjelmä toimitettava asian ratkaisulle rekisteriviranomaiselle valitusajan kuluessa eli

viimeistään sen päättymispäivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valitus voitaisiin toimittaa millä tahansa niistä tavoista, joilla asiakirjoja saadaan toimittaa viranomaisille eli itse tai lähetin välityksellä tuoden, postitse, telekopiona tai sähköisenä viestinä. Määräajasta myöhästynyt valitus jätettäisiin tutkimatta.

7 §. Valituskirjelmän sisältö ja liitteet. Pykälässä säänneltäisiin valituskirjelmän sisältö ja tarvittavat liitteet.

Pykälän *1 momentin* mukaan valituskirjelmä osoitettaisiin patenttitoimioistuimelle, vaikka se 6 §:n mukaan toimitettaisiin rekisteriviranomaiselle. Valituskirjelmässä olisi yksilöitävä se rekisteriviranomaisen ratkaisu, johon muutosta haetaan (1 kohta). Ratkaisun oheistaminen valitukseen ei olisi tarpeen, sillä rekisteriviranomainen toimittaisi jäljennöksen valituksenalaisesta päätöksestään muutoksenhakuasiakirjojen mukana patenttitoimioistuimeen.

Valituskirjelmästä olisi ilmentävä, miltä kohdin rekisteriviranomaisen ratkaisuun haetaan muutosta (2 kohta) ja mitä muutoksia ratkaisuun vaaditaan tehtäviksi (3 kohta). Edelleen olisi ilmoitettava perusteet, joilla muutosta vaaditaan (4 kohta). Jäljempää 9 §:n 2 momentista tosin johtuu, että tuomioistuin tutkisi ao. teollisoikeutta koskevien säännösten mukaisesti tarvittaessa viran puolesta, ovatko teollisoikeuden myöntämisen edellytykset olemassa. Asianmukaisen aineiston saamiseksi valituksen käsittelyyn on kuitenkin tarpeen, että valituksessa ilmoitetaan, mihin valitusvaatimukset perustetaan.

Valituksessa olisi myös ilmoitettava todisteet, jotka aiotaan esittää, ja se, mitä niillä aiotaan näyttää toteen (5 kohta). Teollisoikeuksien saamista koskevassa asiassa voi tulla esimerkiksi kuultaviksi asiantuntijoita todistajina jonkin oikeuden myöntämisen edellytyksen tai esteen olemassaolosta. Kirjallisina todisteina voi tulla erityisesti patenttiasiassa esitettäviksi julkaisuja, joiden perusteella pyritään osoittamaan, että kysymyksessä oleva keksintö ei ole uusi.

Vielä valittajan on vaadittava korvausta valitusasian käsittelystä hänelle johtuvista oikeudenkäyntikuluista, jos hän pitää vaatimusta aiheellisenä (6 kohta). Asioissa, joissa valittajalla ei ole vastapuolta eli rekisteriviranomainen on viran puolesta hylännyt teollisoikeuden saamista tarkoittavan hakemuksen, korvausta oikeudenkäyntikuluista ei kuitenkaan voida vaatia. Lisäksi oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimuksen esittämistä harkittaessa on otettava huomioon, että vaikka asiassa olisi muitakin osallisia, esim. taho joka on tehnyt väitteen hakijan vaatimaa teollisoikeutta vastaan ja hakemus olisi sen johdosta hylätty, kysymys on asiasta, josta ei voida tehokkaasti sopia, koska teollisoikeuksien myöntämisen perusteet on määritelty kutakin oikeutta koskevassa laissa. Siten asiat rinnastuvat tuomioistuinkäsittelyssä niihin, joista säädetään oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 2 §:ssä. Toisin sanoen, jos asiassa ei ole sovinto sallittu, asianomaiset vastaavat lähtökohtaisesti kumpikin itse oikeudenkäyntikuluistaan, jollei ole erityistä syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi.

Pykälän *2 momentin* mukaan valituskirjelmässä olisi ilmoitettava valittajan nimi ja hänen laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot sekä postiosoite, johon asiaa

koskevat kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan hakijalle lähettää eli niin sanottu prosessiosoite.

Pykälän 3 *momentin* mukaan valituskirjelmä olisi valittajan tai, jos sen on laatinut hakijan asiamies tai avustaja, tämän allekirjoitettava.

Vielä kirjelmään olisi 4 *momentin* mukaan liitettävä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Sääntely vastaisi tältä osin hallintolainkäyttölain (586/1996) 25 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Myös olisi liitettävä ne asiakirjat, joihin valittaja vetoaa ja joita ei ole esitetty asiaa rekisteriviranomaisessa käsiteltäessä.

Rekisteriviranomaiselle esitettyjä asiakirjoja ei ole tarpeen esittää uudelleen, sillä rekisteriviranomainen toimittaisi asian käsittelystä siellä syntyneen asiakirjavihon patenttituomioistuimelle 8 §:n mukaisesti. Valituskirjelmästä ja siihen liitetyistä asiakirjoista tulisi myös antaa valituksen mukana jäljennös. Nämä tarvitaan, jos valituksen johdosta on pyydettävä vastaus.

8 §. Asiakirjojen lähettäminen. Pykälän 1 *momentin* mukaan rekisteriviranomaisen olisi välittömästi ja viimeistään viikon kuluessa valitusmääräajan päättymisestä lähetettävä sille toimitetut, patenttituomioistuimelle osoitetut valituskirjelmät ja niihin liittyvät sekä asian käsittelyä rekisteriviranomaisessa koskevat tai asiaa käsiteltäessä rekisteriviranomaisessa syntyneet asiakirjat patenttituomioistuimelle. Päätöksestään rekisteriviranomainen liittäisi mukaan jäljennöksen.

Rekisteriviranomaisen olisi myös annettava lausuntonsa valitusvaatimuksista ja toimitettava se patenttituomioistuimelle kahden viikon kuluessa valitusmääräajan päättymisestä. Tämä lausuntonsa rekisteriviranomaisen olisi toimitettava tiedoksi valittajalle. Asiasta säädettäisiin pykälän 2 *momentissa*. Järjestely vastaisi sitä, mikä on omaksuttu ulosottolain 10 luvun 12 §:n 3 momentissa (197/1996) ulosottovalitusten ja niistä annettavan lausunnon toimittamisessa. Järjestely merkitsisi käytännössä, että patenttituomioistuimella olisi mahdollisuus ottaa valitus tarvittaessa käsittelyyn välittömästi sen saavuttua tarvitsematta odottaa, että viranomainen toimittaa lausuntonsa samassa yhteydessä.

9 §. Asian käsittely tuomioistuimessa. Pykälässä säädettäisiin teollisoikeuksien saamista ja tehokkuutta koskevista rekisteriviranomaisen ratkaisuksista tehtyjen valitusten käsittelystä tuomioistuimessa.

Pykälän 1 *momentti* koskisi valitusten käsittelyä patenttituomioistuimena toimivassa käräjäoikeudessa. Säännöksen mukaan asiat käsiteltäisiin noudattaen soveltuvin osin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa (768/2002) säädetään hakemusasioista. Vastaava sääntelymalli on omaksuttu esimerkiksi ulosottovalitusten käsittelyssä ulosottolain 10 luvun (197/1996) 13 §:ssä. Hakemusasioiden käsittelyjärjestys soveltuukin hyvin käräjäoikeudessa muutoksenhakuasioina käsiteltäviin asioihin. Näin on erityisesti siksi, että usein asiassa ei ole hakijan tai valittajan lisäksi varsinaista vastapuolta.

Hakemusasian käsittelyssä noudatettavasta menettelystä säädetään lähemmin oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 3 - 13 §:ssä. Vastapuolelta pyydetään vastaus ja asetetaan sen antamiselle määräaika. Asiaan osalliselta voidaan pyytää muukin kirjallinen lausuma, jos tuomioistuimien pitää sitä tarpeellisenä. Käsittely on kirjallinen tai, jos asiassa on tarpeen kuulla asianosaista tai todistajaa, myös suullinen. Istunnossa käsitellään lisäksi asiaan osallisen vaatimuksesta riitainen asia, jossa on vastapuoli, tai muukin asia, jos tuomioistuimien pitää sitä asian selvittämiseksi tarpeellisenä. Istunnossa asiaa voidaan käsitellä koko laajuudessaan tai ainoastaan jonkin kysymyksen osalta kirjallista aineistoa täydentäen. Käsittelyssä noudatetaan täydentävästi myös riita-asian käsittelyä koskevia säännöksiä siltä osin kuin hakemusasioista ei ole erikseen säädetty. Näin esimerkiksi todistelua ja muutoksenhakua koskevat oikeudenkäymiskaaren yleissäännökset tulevat sovellettaviksi.

Hakemusasioissa noudatettava menettely soveltuu yleensäkin hyvin sen määrittämiseen, keitä kuullaan muutoksenhakemuksen johdosta ja miten kuuleminen toteutetaan. Yleensä kuultaviksi tulisivat lähinnä ne tahot, jotka ovat käyttäneet puhevaltaa asiaa toimivaltaisessa viranomaisessa käsiteltäessä muutoksenhakijan vastapuolina.

Käsiteltäessä valitusta teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevasta toimivaltaisen viranomaisen ratkaisusta voi samaan aikaan olla vireillä samaan teollisoikeuteen kohdistuneen loukkauksen käsittely. Tällöin on tarve yhdistää asioiden käsittely, ja kumulaatioon on hyvät edellytykset noudatettaessa hakemusasioiden käsittelyjärjestystä.

Oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 4 §:n toisen ja viimeisen virkkeen mukaan tuomioistuimien voi päättää, että riitainen hakemusasia käsitellään riita-asiain käsittelyjärjestystä noudattaen. Valitukset teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevista ratkaisuista voivat olla riitaisia hakemusasioita varsinkin, jos asiassa on vastapuoli ja hänen käsityksensä eroaa valittajan käsityksestä.

Säännöksen nojalla tulisivat sovellettaviksi kaikki oikeudenkäyntiä hakemusasioissa koskevat säännökset. Oikeudenkäynnin ja siinä esitettävien asiakirjojen julkisuudesta esimerkiksi tulisi viittauksen kautta noudatettavaksi, mitä asiasta oikeudenkäyntiasioita koskien säädetään.

Jos samaan aikaan on vireillä valituksen kohteena olevan teollisoikeuden loukkaamista koskeva kanne, asiat tulee oikeudenkäymiskaaren 8 luvun 9 §:n ja 18 luvun 3, 4 tai 6 §:n nojalla, asianosaisasetelmasta riippuen, käsitellä yhdessä. Asioiden kumuloituessa noudatetaan riita-asiain käsittelyjärjestystä koko asiassa.

Tuomioistuimen päätösvaltaisuudesta valitusasian käsittelyssä noudatettaisiin, mitä 15 §:n 1 momentissa säädetään. Jos asia käsitellään yhdessä riita-asian kanssa, on noudatettava lisäksi 15 §:n 2 momentin kokoonpanosäännöksiä.

Käsitellessään teollisoikeutta koskevaa hakemusta tai sitä taikka siitä tehtyä päätöstä vastaan tehtyä väitettä rekisteriviranomainen tutkii viran puolesta eri teollisoikeuksia koskevien aineellisten lakien mukaiset edellytykset. Tämän vuoksi myös käsiteltäessä valitusta, joka koskee

rekisteriviranomaisen ratkaisua, on teollisoikeuden saamisen ja tehokkuuden edellytykset tutkittava tarvittaessa viran puolesta. Asianosaiset eivät voi sopia toimivaltaista viranomaista eikä valitusvaiheessa tuomioistuinta sitovasti, että tietty teollisoikeus myönnetään. Oikeuksien myöntämisen perusteet eivät ole asioita, joissa sovinto olisi sallittu.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin siten tuomioistuimen tutkimisvallasta, että teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan valituksen johdosta tuomioistuin tutkii toimivaltaisen viranomaisen ratkaisun oikeellisuuden asianomaista teollisoikeutta koskevien säännösten perusteella. Erikseen lainkohdassa ilmaistaisiin tämän tutkimisvallan ja -velvollisuuden se keskeinen osa, että tuomioistuimen on tarvittavassa laajuudessa selvitettävä omasta aloitteestaan teollisoikeuden myöntämisen edellytykset ja esteet, jos teollisoikeutta koskevasta sovellettavasta laista niin johtuu. Tämä tarkoittaa, että tuomioistuin tutkii tarvittaessa omastakin aloitteestaan, erityisesti silloin, kun asiassa ei ole vastapuolta, täyttyvätkö teollisoikeuden saamisen tai tehokkuuden ehdottomat edellytykset. Valitus voi tulla siis hylätyksi myös tällaisen viran puolesta huomioon otettavan seikan johdosta.

Ehdotettava säännös tuomioistuimen tutkimisvallasta vastaa myös vertailumaiden oikeutta. Esimerkiksi Saksassa tuomioistuin tutkii teollisoikeuden saamisen ja tehokkuuden edellytykset olematta sidottu asianosaisten vaatimuksiin.

Asianmukaiseen prosessinjohtoon kuuluu, että asianosaisen huomiota kiinnitetään perusteeseen, jonka johdosta valitus voisi tulla viran puolesta hylätyksi ja hänelle varataan tilaisuus antaa siitä lausunto ennen asian ratkaisemista.

Säännöstä sovellettaisiin rekisteriviranomaisen päätöksistä tehtyjä valituksia kaikissa oikeusasteissa käsiteltäessä.

10 §. *Asiamiehen tai avustajan kelpoisuus.* Pykälään otettaisiin säännös, jonka mukaan patenttiasiamiehistä annetussa laissa (552/1967) tarkoitettu patenttiasiamies ja eräin edellytyksin myös tavaramerkki- tai malliasiamiehen tointa harjoittava henkilö voisivat toimia oikeudenkäyntiavustajana tai -asiamiehenä käsiteltäessä valitusta rekisteriviranomaisen päätöksestä, vaikka heiltä puuttuisi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä vaadittava kelpoisuus.

Teollisoikeuksia koskevissa hakemuksissa tai niiden myöntämisestä tehtyjä väitteitä käsiteltäessä käytetään nykyisin harvoin asianajajien palveluksia. Hakemuksia hoitavat patentti-, tavaramerkki- ja mallioikeusasioihin erikoistuneet asiamiehet. Varsinkaan patentti- ja mallioikeusasiamiehillä ei yleensä ole oikeustieteellistä tutkintoa. He myös hoitavat hakemuksista tai väitteistä annetuista ratkaisuksista nykyisin tehtävät valitukset.

Oikeudenkäyntiavustajan ja -asiamiehen kelpoisuuden väljennykseen on tarvetta, sillä teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevissa asioissa toimivaltaisessa viranomaisessa, ja siten myös valitettaessa sen ratkaisusta, voi olla kysymys pääosin muista kuin oikeudellisista seikoista, esimerkiksi teollisoikeuden saamisen teknisistä edellytyksistä kuten patentoitavaksi

haetun keksinnön teknisestä toisinnettavuudesta. Asianosaisten edun mukaista on, että samalla pätevällä henkilöllä, joka on hoitanut hakemusasiasia alusta alkaen, on mahdollisuus hoitaa asia myös valitusasteessa. Asian luonteesta johtuen voidaan asianosaisten itsensä ratkaistavaksi jättää mahdollinen tarve käyttää lainoppinutta oikeudenkäyntiavustajaa tai -asiamiestä. Hakemusasioden käsittely, jota valitusasioissa 9 §:n mukaan noudatetaan, on tarkoitettu varsinaista riita-asiain käsittelyä yksinkertaisemmaksi prosessiksi.

Patentti-, tavaramerkki- ja mallioikeusasiamiesten kelpoisuus oikeudenkäyntiavustajaksi tai -asiamieheksi rajoittuisi kuitenkin valitusasioihin. Teollisoikeuksia koskevia riita-asioita käsiteltäessä he eivät olisi kelpoisia oikeudenkäyntiavustajan tai -asiamiehen tehtävään, sillä oikeudenkäynnin asianmukaisen toteutuksen kannalta, erityisesti päämiehen edun valvomiseksi myös menettelyllisessä suhteessa kuten vetoamisvelvollisuuden oikea-aikaiseksi täyttämiseksi on tarpeen, että avustajat ja asiamiehet ovat lainoppineita. Tästä lähtökohdasta on oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ssä säädetty oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan yleiseksi kelpoisuusehdoksi oikeustieteen kandidaatin tutkinto (HE 82/2001 vp s. 60).

Näin ollen, jos valitus- ja riita-asian käsittely yhdistetään ja käsittelyä jatketaan riita-asioiden käsittelystä säädettyssä järjestyksessä, oikeudenkäyntiavustajan tai -asiamiehen on oltava pääsäännön mukaisesti oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut.

11 §. Tuomioistuimen ratkaisu. Pykälässä todettaisiin, että valitukseen antamassaan ratkaisussa tuomioistuin voi kumota toimivaltaisen viranomaisen ratkaisun tai muuttaa sitä sekä tarvittaessa palauttaa asian viranomaiselle uudelleen käsiteltäväksi.

Ratkaisun muuttaminen muutoksenhakemuksen johdosta niin, että teollisoikeudelle myönnetään eri laajuinen tai -sisältöinen suoja kuin toimivaltainen viranomainen on myöntänyt tai hakemuksessa on pyydetty, tulisi kysymykseen lähinnä silloin, kun asianosainen on voinut asian käsittelyssä supistaa teollisoikeudellisen suojan alaa tai sisältöä siitä, mitä hän on alunperin vaatinut, ja supistetut vaatimukset ovat vaikeuksista muotoiltavissa suojattavaksi teollisoikeudeksi. Muissa tilanteissa, joissa muutoksenhaun johdosta osoittautuu, että teollisoikeus olisi tullut myöntää toisensisältöisenä kuin toimivaltainen viranomainen oli tehnyt, olisi useimmiten asianmukaista palauttaa asia toimivaltaiselle viranomaiselle teollisoikeudellisen suojan täsmälliseksi muotoilemiseksi.

Myös tämä säännös koskisi asian käsittelyä kaikissa oikeusasteissa.

3 luku. Riita-asiat

12 §. Asian käsittely tuomioistuimessa. Luku koskisi kanteella vireille pantavia, eri aineettomia oikeuksia eli teollisoikeuksia tai tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevia riita-asioita. Edellä 9 §:n perusteluissa on esitetty, että koskiessaan samaa teollisoikeutta kanne ja valitus toimivaltaisen viranomaisen ratkaisusta käsiteltäisiin yhdessä noudattaen riita-asiain käsittelyjärjestystä. Siten luku koskee myös näitä kumuloituja asioita.

Pykälässä säädettäisiin, että aineettomia oikeuksia koskevat 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa luetelluissa laeissa tarkoitetut riita-asiat käsitellään noudattaen oikeudenkäymiskaaren säännöksiä riita-asiain käsittelystä. Noudatettaviksi tulisivat asioiden vireillepanoa, valmistelua, pääkäsittelyä ja todistelua sekä ratkaisua koskevat säännökset.

Erityisesti todistelua koskien olisi eduksi, että varsinkin asioissa, joissa tuomioistuimessa on ratkaistavana teknistä asiantuntemusta edellyttäviä teollisoikeudellisen suojan sisältöä ja laajuutta koskevia kysymyksiä, käytettäisiin hyödyksi myös oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44 §:n mukaista mahdollisuutta siihen, että tuomioistuin nimeää kuultavaksi asiantuntijan tai pyytää asiantuntijalta lausunnon. Tässä tarkoituksessa voidaan myös hankkia 14 §:n mukaisesti rekisteriviranomaisen lausunto.

Toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi 2 §:n mukaan, eli teollisoikeuksia koskevissa riita-asioissa yksinomaisesti toimivaltainen tuomioistuin olisi ensimmäisenä asteena Helsingin kärjäoikeus patenttituomioistuimena ja tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevissa riita-asioissa se olisi vaihtoehtoisesti toimivaltainen oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaan määräytyvän tuomioistuimen kanssa, tekijänoikeuslain 54 ja 61 §:stä johtuvien poikkeuksin.

Tuomioistuimen kokoonpanoa koskisivat 15 §:n 2 momentin säännökset. asiat käsiteltäisiin siten patenttituomioistuimessa kolmen lainoppineen jäsenen kokoonpanossa, joista kaksi olisi patenttituomaria. Kokoonpanoon voisi patenttituomareiden lisäksi kuulua yksi kärjäoikeuden laamannin nimeämä kärjätuomari. Patenttilakiin, hyödyllisyysmallista annettuun lakiin ja yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin perustuvien riita-asioiden käsittelyyn osallistuisivat edellä 4 §:ssä määritellyt asiantuntijajäsenet.

Eri teollisoikeuksia koskevissa laeissa on lisäksi joitakin oikeudenkäyntiä riita-asiassa koskevia säännöksiä. Patenttilain 61 §:ssä, mallioikeuslain 39 §:ssä ja tavaramerkkilain 44 §:ssä säädetään, että jos käsiteltävänä on teollisoikeuden loukkausta koskevaa kanne ja teollisoikeuden mitättömyyttä tarkoittava kanne, jälkimmäinen voidaan ratkaista ensin. Säännökset ehdotetaan ydinsisällöltään muuttamattomina uudistettaviksi niin, että mitättömyyskanne voitaisiin ratkaista välituomiolla.

Lisäksi kuhunkin erityislakiin otettaisiin viittaussäännös siitä, että lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä nyt ehdotettavassa laissa säädetään.

13 §. Väitemenettelyn ensisijaisuus. Edellä 5 §:n 2 momentin perusteluissa tarkasteltaessa valitusoikeutta rekisteriviranomaisen ratkaisusta todettiin, että puhevallan edellytyksenä erityislakien mukaan on, että hakijan oikeutta vastustava taho on tehnyt väitteen hakijan oikeutta vastaan erityislaeissa säädetyllä tavalla.

Sen sijaan voimassa olevassa laissa ei ole säädetty rajoitusta sen suhteen, että teollisoikeuden kumoamista ei voitaisi vaatia kanteella ennen kuin saman tahon rekisteriviranomaiselle esittämä väite hakijan oikeutta vastaan on ratkaistu. Tätä on pidetty epäkohtana, koska tuomioistuimessa

tulee samaan aikaan vireille teollisoikeuden kumoamiskanteita, kun samaa asiaa tarkoittava väite on vielä tutkittavana rekisteriviranomaisessa.

Päällekkäisten menettelyjen vähentämiseksi ehdotetaan säädetäväksi, että jos asianosainen on tehnyt rekisteriviranomaiselle väitteen tai muun vaatimuksen hakijan oikeutta vastaan, hän ei voi samalla perusteella vaatia kanteella teollisoikeuden kumoamista ennen kuin rekisteriviranomainen on antanut ratkaisun väitteen tai vaatimuksen johdosta.

Rekisteriviranomaisen ratkaisun antamisen jälkeen asianosainen voi tarvittaessa eli silloin, kun hänen väitteensä ei ole menestynyt, vaan hakijan hakemus on hyväksytty, valita, valittaako hän rekisteriviranomaisen ratkaisusta vai nostaako hän kanteen. Valittamisesta ei ole haluttu ehdotuksessa tehdä välttämätöntä yksinomaista oikeussuojatietä tässä tilanteessa, vaan on haluttu mahdollistaa kanteenkin nostaminen suoraan viranomaisen ratkaisun saamisen jälkeen. Asia voi olla laadultaan sellainen, että se on asianmukaisempaa saattaa vireille haastehakemuksella kuin valituksella.

Ehdotettava rajoitus koskee vain henkilöitä, jotka ovat tosiasiallisesti tehneet väitteen asiaa toimivaltaisessa viranomaisessa käsiteltäessä. Ne, jotka eivät ole väitettä tehneet, voivat ehdotettavan säännöksen estämättä nostaa kanteen.

Ehdotuksella ei siten haluta velvoittaa asianosaisia tekemään väitettä hakijan oikeutta vastaan asian viranomaiskäsittelyssä, vaan mahdollistetaan heille valinnanvara sen suhteen, olisiko tarkoituksenmukaisempaa esittää vaatimus suoraan kanteella. Vastaavasti kuin edellä valintaa valituksen ja kanteen nostamisen välillä tarkasteltaessa havaittiin, asian laadusta johtuen voi olla eduksi asian käsittelylle, että asia pannaan vireille suoraan kanteella.

Säännös ei estäisi myöskään sitä, että henkilö nostaa kanteen ennen kuin määräaika väitteen esittämiselle toimivaltaiselle viranomaiselle on päättynyt, mutta esittää myös väitteen. Tällöin kanne jätettäisiin oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 4 §:ssä tarkoitettu tavoin odottamaan asian ratkaisua rekisteriviranomaisessa.

14 §. *Rekisteriviranomaisen lausunto.* Patenttilain 69 §:n 1 momentin ja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain 27 §:n 1 momentin säännöksen mukaan tuomioistuimen on pyydettävä rekisteriviranomaisen lausunto asioissa, jotka koskevat patentin tai kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista. Pykälän 2 momentin mukaan muissa kyseisiä teollisoikeuksia koskeissa asioissa tuomioistuin voi harkintansa mukaan pyytää rekisteriviranomaisen lausunnon.

Ehdotettavan pykälän mukaan lausunto pyydetäisiin näissä riita-asioissa tuomioistuimen harkinnan mukaan. Tilanne olisi siten toinen kuin voimassa olevan lain mukaan mitättömyyskanteita käsiteltäessä, jolloin lausunto on ollut välttämättä pyydettyä. Tilanne myös poikkeaisi siitä, mikä se olisi ehdotuksen mukaan haettaessa muutosta teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, jolloin viranomainen aina toimittaisi oma-aloitteisesti lausuntonsa patenttituomioistuimelle valitusasiakirjojen mukana 8 §:n mukaisesti.

Patentin, hyödyllisyysmallioikeuden, integroidun piirin piirimallin tai kasvinjalostajanoikeuden mitättömäksi julistamista koskevaa kannetta käsiteltäessä voi olla erityisesti tarpeen saada selvitys siitä, mihin kaikkiin seikkoihin teollisoikeuden myöntäminen on perustunut. Muunlaisissa näitä teollisoikeuksia koskevissa riita-asioissa lausunto voitaisiin tuomioistuimen harkinnan mukaan myös pyytää.

Pykälässä säädettäisiin myös lausuntopyynnön sisällöstä. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimusten mukaisesti tuomioistuimen olisi kuultava asianosaisia ennen lausuntopyynnön esittämistä. Asianosaiset voisivat näin esittää käsityksensä siitä, onko lausunnon pyytäminen tarpeen ja minkä sisältöisenä lausuntopyyntö tulisi esittää. Lausuntopyynnöstä tulisi pykälän mukaan riittävän täsmällisesti ja yksilöidysti ilmetä, mistä kysymyksestä lausuntoa pyydetään. Tämä on tarpeen, jotta saatava lausunto edistäisi asian käsittelyä parhaalla mahdollisella tavalla. Lausunnon pyytämisestä päätettäisiin asian valmistelussa. Saapunut lausunto toimitettaisiin tiedoksi asianosaisille. Valmistelua ei tulisi todeta päättyneeksi ennen lausunnon saapumista ja asianosaisille tiedoksi antamista, jotta heillä on mahdollisuus vielä halutessaan esittää selvitystä, johon lausunto mahdollisesti antaa aihetta.

Säännöksen perusteella lausunto voidaan tarvittaessa pyytää kaikissa asiaa käsittelevissä oikeusasteissa. Jos kärjäoikeus ei ole pyytänyt lausuntoa, voi olla tarpeen, että muutoksenhakutuomioistuin pyytää lausunnon. Vaikka jo kärjäoikeus olisikin pyytänyt lausunnon, voi silti olla aihetta uuden, esimerkiksi asian käsittelyn edetessä supistuneita vaatimuksia koskevan lausunnon pyytämiseen vielä muutoksenhakutuomioistuimessa. Tähän voi antaa aihetta myös uuden selvityksen ilmeneminen esimerkiksi keksinnön uutuusvaatimuksen osalta.

4 luku. Erinäisiä säännöksiä

15 §. Päätösvaltaisuus. Lukuun sisältyisi eräitä kaikkia lain mukaisesti käsiteltäviä asioita eli 2 luvussa tarkoitettuja valitusasioita ja 3 luvun mukaisia riita-asioita koskevia yhteisiä menettelysäännöksiä. Ensinnä säädettäisiin 15 §:ssä patenttituomioistuimena toimivan kärjäoikeuden kokoonpanosta näissä asioissa.

Oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 3 ja 5 §:ssä säädetään, että riita-asiassa kärjäoikeus on lähtökohtaisesti päätösvaltainen kolmen lainoppineen jäsenen muodostamassa kokoonpanossa, mutta että yhden tuomarin kokoonpanossa voidaan käsitellä hakemusasiat, jotka eivät ole riitaisia ja riitaisetkin, jos niiden laadusta tai laajuudesta ei johdu laajemman käsittelykokoonpanon tarvetta, sekä samojen sisällöllisten edellytysten vallitessa myös kanteella vireille pannut riita-asiat, jos asiassa toimitetaan ns. välitön pääkäsittely. Käytännössä ehdoton valtaosa hakemus- ja riita-asioista käsitellään kärjäoikeudessa yhden tuomarin kokoonpanossa. Jos hakemus- ja riita-asia käsitellään yhdessä, kokoonpano määräytyy riita-asian mukaan.

Nyt ehdotettava laki koskisi asiaryhmää, joiden käsittelyssä on yleisperusteluissa selostetuvin tavoin tärkeää, että tuomioistuimen jäsenillä on alan asiantuntemusta. Asiantuntemuksen tarve

korostuu erityisesti, kun otetaan huomioon edellä 9 §:n 2 momentissa valitusasioita koskien ehdotettava ja muualle lainsäädäntöön sisältyvät riita-asioita koskevat säännökset siitä, että tuomioistuimen on viran puolesta tutkittava teollisoikeuden saamisen edellytyksiä tai esteitä. Haettaessa muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen osallistuu asian ratkaisemiseen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnassa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa nykyisin asiantuntijoita.

Jotta tarvittava asiantuntemus asioiden käsittelyssä turvataan, ehdotetaan, että asiantuntijajäsenet osallistuvat aina 2 luvussa tarkoitettujen valitusasioiden käsittelyyn ja riita-asioissa niiden asioiden käsittelyyn, joissa asiantuntijat nykyisinkin antavat käräjäoikeudelle lausunnon.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siten, että 2 luvussa tarkoitettuja valitusasioita käsiteltäessä patenttituomioistuin on päätösvaltainen, kun siinä on puheenjohtajana patenttituomari ja jäsenenä kaksi 4 §:ssä tarkoitettua asiantuntijaa. Asiantuntijat määräytyisivät asian laadun mukaan. Siten patenttiasiaassa tehtyä valitusta käsiteltäessä patenttituomioistuimessa olisivat jäsenenä patenttiasioden asiantuntijat, tavaramerkkihakemusasiassa tavaramerkkien ja mallioikeusasiassa mallioikeuden asiantuntijat.

Ehdotusta valmisteltaessa on pidetty tarpeellisena, että riita-asioissa asian ratkaisuun tuomioistuimessa osallistuisi aina kolme lainoppinutta jäsentä. Tällä edistetään myös asioita patenttituomareiden lisäksi käsittelemään määrättyjen muiden tuomareiden kouluttautumista asiaryhmän käsittelyyn. Jos asia on sellainen, että sen käsittelyyn osallistuvat asiantuntijat, tuomioistuimen enemmistön muodostaisivat silti aina lainoppineet jäsenet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siten, että riita-asioita käsiteltäessä patenttituomioistuin on päätösvaltainen, kun siinä on jäsenenä kaksi patenttituomaria ja yksi 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu lainoppinut jäsen, joka siis voi olla patenttituomari tai muu tuomari, jonka laamanni on määrännyt käsittelemään näitä asioita.

Silloin kun käsitellään patenttilakiin, hyödyllisyysmallioikeudesta annettuun lakiin tai yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin perustuvaa riita-asiaa, patenttituomioistuimessa olisi jäsenenä myös kaksi patenttiasioden asiantuntijaa. Asiantuntijat kuuluisivat siten tuomioistuimen päätösvaltaiseen kokoonpanoon ja osallistuisivat asian ratkaisemiseen antamatta erillistä lausuntoa tuomioistuimelle.

Jos valitus- ja riita-asia käsitellään yhdessä, tulee noudattaa 1 ja 2 momentin kokoonpanosäännöksiä rinnan. Tämä merkitsee patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta ja integroidun piirin piirimallia koskevassa asiassa, että kokoonpano on se, josta säädetään 2 momentissa eli kolme lainoppinutta jäsentä ja asiantuntijajäsenet. Tavaramerkkiä ja mallioikeutta koskevissa asioissa kokoonpano olisi vastaavasti sellainen, että siihen kuuluisivat riita-asian kokoonpanoon 2 momentin mukaan kuuluvat kolme lainoppinutta jäsentä ja valitusasian käsittelyyn 1 momentin mukaan osallistuvat asiantuntijajäsenet. Tavaramerkkioikeutta koskevia tällaisia yhdistettyjä valitus- ja riita-asioita olisi kuitenkin oletettavasti vain vähän, sillä aikaa väitteen tekemiselle tavaramerkin rekisteröinnin jälkeen on ainoastaan kaksi kuukautta. Näin

ollen useimmiten ei vielä silloin, kun tavaramerkkihakemukseen annetaan päätös, ole tarvetta tavaramerkkioikeutta koskevien kanteiden nostamiseen.

Puheenjohtaja, tai mikäli puheenjohtajana ei toimisi patenttituomari, patenttituomari toimittaisi kuitenkin aina yksin valmistelun ja tekisi siinä asian käsittelyä sekä pääasiata ja sen liitännäisvaatimuksia koskevat tarvittavat ratkaisut. Tämä on tarpeen, jotta valmistelu voitaisiin toteuttaa joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti ilman, että kokoonpano on tarpeettoman raskas. Valmistelu tässä laissa tarkoitetuissa asioissa toimitettaisiin vastaavalla tavalla kuin muissakin käräjäoikeudessa käsiteltävissä asioissa yhden tuomarin kokoonpanossa. Hän olisi tällöin kelpoinen tekemään kaikki asian käsittelyn järjestämistä koskevat tarpeelliset ratkaisut samoin kuin valmistelussa tehtävät ratkaisut pääasiassa ja sen liitännäisvaatimuksista. Näitä ovat asian ratkaiseminen kirjallisessa valmistelussa, sovinnon vahvistaminen ja oikeudenkäyntikulukorvauksen määrääminen. Asiasta säädettäisiin pykälän 3 *momentissa*. Se koskisi sekä 1 että 2 momentin mukaisia asioita eli yhtä lailla valitus- kuin riita-asioita.

Pykälän 4 *momentissa* säädettäisiin erikseen patenttituomioistuimen päätösvaltaisuudesta rikosasiassa. Noudatettavana olisi, mitä asiasta oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 1 §:n 1 momentissa tai 6 §:ssä säädetään, eli syytteessä tarkoitetun rikoksen vakavuudesta riippuen asia käsiteltäisiin kokoonpanossa, jossa on yksin puheenjohtaja tai lisäksi lautamiehet. Puheenjohtajana olisi ehdotettavan säännöksen mukaan aina patenttituomari.

Ylemmissä tuomioistuimissa asiat käsiteltäisiin niiden säännönmukaisissa kokoonpanoissa. Kuitenkin varsinkin hovioikeudessa tulisi jatkossa kiinnittää erityistä huomiota immateriaalioikeusasioiden käsittelyyn osallistuvien tuomareiden ja esittelijöiden mahdollisuuksiin entisestään syventää asiantuntemustaan näissä asioissa.

16 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin, että muutosta patenttituomioistuimen ratkaisuun samoin kuin tekijänoikeuslakia koskevassa asiassa muun 2 §:n 2 momentin mukaan toimivaltaisen käräjäoikeuden ratkaisuun haettaisiin aina Helsingin hovioikeudelta. Säännös koskisi kaikkia lain mukaisesti käsiteltäviä asioita eli valituksia rekisteriviranomaisen päätöksistä ja riita-asioita.

Asioiden keskittäminen muutoksenhakuvaiheessa yhteen hovioikeuteen vastaa teollisoikeuksien osalta nykytilaa ja tekijänoikeusasioissa varmistaa yhtenäisen ylioikeuskäytännön. Muutoksenhaussa noudatettaisiin, mitä muutoksen hakemisesta käräjäoikeuden ratkaisuun säädetään oikeudenkäymiskaaren 25 luvussa. Muutoksenhakemus olisi siten valitus. Ennakkotoimena olisi ilmoitettava tyytymättömyyttä patenttituomioistuimen ratkaisuun. Valitusaika olisi 30 päivää. Myös vastavalitus olisi mahdollinen. Valitukseen vastattaisiin vasta hovioikeuden pyynnöstä.

Viittauksesta seuraisi, että valitus käsiteltäisiin hovioikeudessa noudattaen oikeudenkäymiskaaren 26 luvun säännöksiä. Seulontamenettely olisi käytettävissä. Hovioikeuden ratkaisusta voitaisiin pyytää lupaa valittaa korkeimpaan oikeuteen lain 30 luvun mukaisesti. Koko muutoksenhakutie on vastaavasti avoinna myös muissa asioissa, jotka käsitellään

käräjäoikeudessa muutoksenhaun luonteisina niin kuin ratkaisupyynnöt oikeusapupäätöksistä ja ulosottovalitukset.

17 §. Tuomioistuimen ilmoitukset. Kutakin teollisoikeutta koskevassa laissa on erikseen säännökset siitä, että tuomioistuimen on ilmoitettava rekisteriviranomaiselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle ratkaisustaan, joka vaikuttaa teollisoikeuden tehokkuuteen. Pykälään otettaisiin tämänsisältöinen säännös kattavasti kaikkia teollisoikeuksia koskien. Vastaavat säännökset erityislaeissa ehdotetaan jäljempänä 5. - 12. lakiehdotuksissa kumottaviksi. Muuna toimivaltaisena viranomaisena, jolle ilmoitus olisi tehtävä, tulee kysymykseen lähinnä yhteisön harmonisointivirasto yhteisömerkkiä koskevassa asiassa, jossa sille lähetetään ilmoitus tavaramerkkilain voimassa olevan 46 §:n mukaan.

Ilmoitukset lähetettäisiin välittömästi, kun asia on asianomaisessa tuomioistuimessa ratkaistu. Menettely poikkeaisi tässä voimassa olevasta laista, jonka mukaan ilmoitus lähetetään vasta, kun ratkaisu on saanut lainvoiman. On perusteltua, että ilmoitukset lähetetään välittömästi ratkaisun tekemisen jälkeen sen lainvoimaisuutta odottamatta, sillä näin tieto ratkaisusta on saatavissa rekisteriviranomaisen pitämistä rekistereistä viivytyksettä. Myös muut tuomioistuimen tehtävät ilmoitukset viranomaisille lähetetään välittömästi. Ilmoituksessa olisi mainittava, onko tieto lainvoimainen.

18 §. Voimaantulo.

Voimaantulo. Lain soveltamisesta sen tultua voimaan säädettäisiin erikseen toisaalta valitusasioiden ja toisaalta riita- ja rikosasioiden osalta.

Valitusasioissa uutta lakia sovellettaisiin asioissa, joissa rekisteriviranomainen antaa valituskelpoisen ratkaisunsa lain tultua voimaan. Järjestely on luonteva, koska kysymys on muutoksenhakua rekisteriviranomaisen ratkaisuun tarkoittavasta menettelystä.

Riita- ja rikosasioissa uutta lakia sovellettaisiin niissä, jotka tulevat vireille lain tultua voimaan. Lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsiteltäisiin siten noudattaen aikaisempaa lakia. Tämä on luontevaa, jotta ei aiheutuisi ongelmia siitä, että asian käsittelyjärjestys muuttuisi asian käsittelyn ollessa kesken. Lain voimaan tullessa vireillä olevissa riita- ja rikosasioissa sovellettaisiin siten kaikissa suhteissa aikaisempaa lakia. Sen mukaan määräytyisi toimivaltainen tuomioistuin, myös muutoksenhakuasteessa, sekä tuomioistuimen kokoonpano. Vireillä olevissa patenttiasioissa toimittaisiin siten patenttilain aikaisempien 65 ja 66 §:n mukaisesti, eli tekniset asiantuntijat ainoastaan antaisivat lausuntonsa olematta tuomioistuimen jäseniä.

Koska lakiehdotuksen mukaan perustettaisiin uusia virkoja ja tehtäviä eli 3 §:ssä tarkoitetut patenttituomarin virat ja 4 §:ssä tarkoitetut asiantuntijan tehtävät, on tarpeen, että jo ennen lain voimaan tuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Asiasta säädettäisiin voimaantulosäännöksessä, jota käsitellään myös jäljempänä esityksen voimaantuloa koskevassa 2. jaksossa.

1.2. Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annettu laki

Lain nimike. Muutoksenhaku teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskeviin toimivaltaisen viranomaisen lopullisiin ratkaisuihin on ehdotettu edellä 1. lakiehdotuksessa järjestettäväksi niin, että viranomaisen ratkaisusta saataisiin valittaa patenttituomioistuimeen eikä enää patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan. Asian käsittelyn järjestämistä viranomaisessa koskeviin ratkaisuihin haettaisiin kuitenkin edelleen muutosta valituslautakunnalta. Lautakunnan käsiteltäviksi jäisi myös eräitä muita kuin teollisoikeuksia koskevia asioita sekä teollisoikeuksistakin toiminimen rekisteröintiin liittyvä muutoksenhaku, koska tämä asiaryhmä on kiinteästi liitoksissa yrityksen rekisteröintiin, jota koskeva muutoksenhaku on tarkoituksenmukaista ohjata edelleen valituslautakuntaan.

Selostetusta oikeussuojatietä koskevasta muutoksesta johtuen patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annettua lakia on tarpeen muuttaa vastaavasti.

Ensinnä muutettaisiin *lain nimike*, sillä laki ei enää koskisi kaikkia valituksia patentti- ja rekisterihallituksen ratkaisuihin vaan vain eräitä asiaryhmiä. Siksi lain nimike muutettaisiin laiksi patentti- ja rekisterihallituksen eräiden valitusasioiden käsittelystä.

1 §. Pykälän *1 momentti* muutettaisiin vastaamaan edellä todettua lain supistettua soveltamisalaa. Laki koskisi siten vain niitä valituksia patentti- ja rekisterihallituksen ratkaisuihin, jotka edelleen ratkaistaisiin viraston yhteydessä toimivassa valituslautakunnassa. Muiden asioiden eli teollisoikeuksien saamista tai tehokkuutta koskevien muutoksenhakemusten osalta noudatettaisiin, mitä muualla laissa säädetään. Nämä säännökset sisältyisivät eli 1. lakiehdotuksen 2 lukuun.

Selvyyden vuoksi pykälään lisättäisiin uusi *2 momentti*, jonka mukaan muutoksenhausta teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevassa asiassa annettuun patentti- ja rekisterihallituksen lopulliseen ratkaisuun säädetään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetun lain 2 luvussa. Nykyinen 2 momentti siirtyisi tällöin *3 momentiksi*.

3 §. Pykälä koskee muutoksenhakua patentti- ja rekisterihallituksen ratkaisuihin valittamalla valituslautakuntaan. Pykälän voimassa olevat 1- 5 kohta koskevat asiaryhmiä, joissa muutosta haettaisiin vastedes valittamalla ehdotettavan 1 §:n 2 momentin mukaisesti käräjäoikeuteen. Kohdat sen vuoksi kumottaisiin. Koska pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, nykyisen pykälän jäljelle jäävistä säännöksistä tulee pykälän *1 momentti*.

Esitykseen sisältyvä 1. lakiehdotus koskee ainoastaan muutoksenhakua patentti- ja rekisterihallituksen teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskien tekemiin lopullisiin pääasiantarkaisuihin. Asian käsittelyä koskien viraston tekemiin muihin kuin lopullisiin pääasiantarkaisuihin haettaisiin edelleen muutosta valittamalla valituslautakuntaan, edellyttäen että ratkaisut ovat sellaisia, että muutoksenhaku on mahdollista. Muutoksenhaun edellytysten osalta

olisi noudatettavana, mitä asianomaista teollisoikeutta koskevassa erityislaissa säädetään. Tämä todettaisiin pykälään lisättävässä uudessa *2 momentissa*.

4 §. Voimassa olevan 4 §:n *2 ja 3 momenttiin* sisältyy sitä koskevia säännöksiä, kenellä on oikeus hakea muutosta viraston antamaan teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevaan ratkaisuun. Koska laki ei enää koskisi tätä muutoksenhakua, säännökset kumottaisiin. Puhevaltaa muutoksenhaussa koskevat säännökset sisältyvät eri teollisoikeuksia koskeviin erityislakeihin, ja tämä todetaan 1. lakiehdotuksen 5 §:n 2 momenttiin otettavassa viittaussäännöksessä.

9 §. Pykälän 1 momentissa on säännökset siitä, että patenttia, hyödyllisyysmallioikeutta ja integroidun piirin piirimallia koskevia asioita korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltäessä käsittelyyn osallistuvat myös yli-insinöörineuvokset, ja heidän kelpoisuusvaatimuksistaan. Pykälän 2 momentissa säädetään heiltä edellytettävästä suomen ja ruotsin kielen taidosta.

Koska muutoksenhaku teollisoikeuksien saamista ja tehokkuutta koskevista asioista ohjautuisi 1. lakiehdotuksen mukaisesti patenttituomioistuimeen ja jatkomuutoksenhaku sieltä ylempiin yleisiin tuomioistuihin, asioita ei enää käsiteltäisi korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Pykälä näin ollen kumottaisiin. Tämän johdosta yli-insinöörineuvoksen virat tulisivat lakkautettaviksi sen jälkeen, kun kaikki lain voimaan tullessa patentti- ja rekisterihallituksessa vireillä olleet asianomaisten teollisoikeuksien saamista tai tehokkuutta koskevat asiat on lainvoimaisesti ratkaistu eikä näitä asioita siten enää tulisi korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltäviksi.

1.3. Oikeudenkäymiskaari

2 luku. Pääösvaltaisuudesta

1 §. Pykälässä säädetään käräjäoikeuden päätösvaltaisista peruskokoonpanoista. Jäljempänä luvussa on erityissäännöksiä tiettyjä asioita tai käsittelyvaiheita koskien. Pykälään lisättäisiin uusi *4 momentti*, jonka mukaan käräjäoikeuden päätösvaltaisuudesta sen toimiessa patenttituomioistuimena säädetään aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavassa laissa. Säännökset olisivat sen 15 §:ssä. Vastaava viittaussäännös sisältyy pykälän voimassa olevaan 3 momenttiin maa-oikeuksina toimivien käräjäoikeuksien osalta.

7 luku. Turvaamistoimista

4 §. Voimassa olevassa laissa säädetään tuomioistuimen toimivallasta turvaamistoimia koskevissa asioissa, että jos asiasta on oikeudenkäynti vireillä, oikeudenkäyntiasiaa käsittelevä tuomioistuin on toimivaltainen myös turvaamistoimiasiassa. Jos sen sijaan oikeudenkäyntiä ei ole vireillä, turvaamistoihakeutus käsitellään oikeudenkäymiskaaren 10 luvun mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Koska säännöksessä ei viitata muissa laeissa oleviin oikeuspaikkaa koskeviin säännöksiin, sitä on tulkittu niin, että vastaajan yleisen oikeuspaikan eli hänen kotipaikkansa tuomioistuinta on pidetty toimivaltaisena myös sellaisessa erillisessä

turvaamistoimiasiassa, jonka perusteena olevaa oikeutta koskevissa oikeudenkäyntiasioissa jokin muu tuomioistuin olisi erityislain nojalla yksinomaisesti toimivaltainen.

Selostetusta käytännöstä johtuu, että turvaamistoimiasioita, jotka koskevat teollisoikeuksia, on voinut tulla käsittelyyn myös tuomioistuimissa, jotka eivät ole toimivaltaisia käsittelemään teollisoikeuksia koskevia asioita oikeudenkäynnissä ja joille asiaryhmä siten on vieras. Tilanne on epätydyttävä asioiden asiantuntevan käsittelyn kannalta.

Yleisestikin on pidettävä asianmukaisena, että jos jotakin asiaryhmää koskien on säädetty yksinomaisesti toimivaltainen tuomioistuin, se käsittelee myös noihin asioihin perustuvat turvaamistoimet, siitä riippumatta, onko asiasta oikeudenkäynti vireillä.

Pykälää ehdotetaan tämän mukaisesti muutettavaksi niin, että sen nykyinen *1 momentti* jaetaan kahtia, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi. Uudeksi 1 momentiksi jäisi voimassa olevan 1 momentin ensimmäinen virke, jonka mukaan turvaamistoimesta päättää yleinen tuomioistuin ja turvaamistointa pyydetään hakemuksella.

Uuden 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin, että turvaamistointa koskevassa asiassa on toimivaltainen se tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään turvaamistoimen perusteena olevaa vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynnissä. Esityksen tarkoittamien teollisoikeuksien osalta tämä merkitsisi, että niitä koskevat turvaamistoimiasiat käsiteltäisiin kaikki Helsingin käräjäoikeudessa, joka on yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään teollisoikeuksia koskevat riita-asiat. Tekijänoikeuden ja sen lähioikeuksien osalta turvaamistoimen hakija saisi valita, pyytääkö hän turvaamistointa Helsingin käräjäoikeudelta vai vastaajan kotipaikan käräjäoikeudelta, sillä näissä asioissa molemmat tuomioistuimet olisivat toimivaltaisia 1. lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaisesti.

Toimivaltasäännös koskisi kaikkia turvaamistoimiasioita, toisin sanoen niitä, joissa turvaamistointa pyydetään erikseen, oikeudenkäynnin vireillä olematta, ja niitä, jotka liittyvät oikeudenkäyntinä jo vireillä olevaan asiaan.

Momentin seuraavissa virkkeissä säädettäisiin voimassa olevaa lakia pääosin vastaten kahdesta erityistilanteesta. Silloin kun oikeudenkäynti on jo vireillä, turvaamistoimiasiassa toimivaltainen olisi vain se tuomioistuin, jossa oikeudenkäynti on vireillä. Säännös on tarpeen niitä tilanteita varten, joissa kysymyksessä olevaa asiaa koskien voi olla valinnaisia oikeuspaikkoja. Jos kanne on pantu vireille yhdessä tuomioistuimessa, muut tuomioistuimet eivät enää ole toimivaltaisia käsittelemään turvaamistoimiasiaakaan.

Edelleen momentin viimeisen virkkeen mukaan toimivaltainen tuomioistuin turvaamistoimiasiassa olisi asiaa viimeksi käsitellyt tuomioistuin silloin, kun asia on siellä ratkaistu, mutta muutoksenhaku aika ei ole vielä päättynyt. Sen sijaan säännöksestä poistettaisiin maininta siitä, että tätä asiaa viimeksi käsitelleen tuomioistuimen toimivalta turvaamistoimiasiassa jatkuisi vielä senkin aikaa, kun muutoksenhakemukseen voidaan vastata. Oikeustila on tältä osin muuttunut sen jälkeen, kun luvun voimassa olevat säännökset on

säädetty. Nykyisin hovioikeus pyytää vastauksen valitukseen eikä vastausta enää anneta oma-aloitteisesti siihen tuomioistuimeen, jonka ratkaisusta valitetaan. Tähän nähden on asianmukaista, että heti valitusajan päättymisestä lukien turvaamistoimesta päättäminen kuuluu muutoksenhakutuomioistuimen toimivaltaan.

1.4. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luku

4 luku. Laillisesta tuomioistuimesta

1 a §. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä aineettomien oikeuksien loukkaamista tarkoittavien syyteasioiden käsittelystä tuomioistuimessa. Teollisoikeusrikoksia koskevan rikoslain 49 luvun esitöissä (HE 221/1994 vp) on tosin todettu, että erityislakien säännökset tuomioistuimen toimivallasta yksinoikeuden loukkaamiseen perustuvissa asioissa koskevat myös rikosasioita. Selvytyden vuoksi asiasta on tarpeen säätää nimenomaisesti laissa. Syytteet teollisoikeuksien loukkauksista käsiteltäisiin lukuun lisättävän uuden pykälän mukaan patenttituomioistuimessa, joka on yksinomaisesti toimivaltainen käsittelemään ensimmäisenä asteena myös teollisoikeuksia koskevat riita-asiat.

Toimivaltasääntely vastaisi edellä 1. lakiehdotuksen 2 §:ssä ehdotettua sääntelyä niin, että patenttituomioistuimen toimivalta olisi teollisoikeuksia koskevien rikosasioiden osalta yksinomainen, mutta tekijänoikeutta ja sen lähioikeuksia koskevien rikosasioiden osalta rinnakkainen yleisesti toimivaltaisen rikoksen tekopaikan tuomioistuimen kanssa.

Pykälän *1 momentti* koskisi teollisoikeusrikoksia koskevissa syyteasioissa toimivaltaista tuomioistuinta. Säännöksessä lueteltaisiin, mihin säännöksiin perustuvia syytteitä se koskee. Vankeusuhkaiset rangaistussäännökset ovat teollisoikeusrikosten osalta rikoslain 49 luvun 2 §:ssä ja kilpailumenettelyrikosten osalta rikoslain 30 luvun 2 §:ssä. Lievempiä tekemuotoja koskevat rangaistussäännökset sisältyvät asianomaista teollisoikeutta koskevaan kuhunkin erityislakiin.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tekijänoikeutta koskevista rikosasioista, että ne voidaan käsitellä luvun 1 §:n mukaisesti yleisesti toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai sitten patenttituomioistuimessa.

Syytteiden yhdessä käsittelemistä koskevasta luvun 3 - 5 §:n säännöksistä voi johtua, että pykälässä tarkoitettuja aineettomia oikeuksia koskevia rikosasioita tulee käsiteltäviksi muussakin tuomioistuimessa. Jos aineettomia oikeuksia koskevien rikossyytteiden asianmukaisen käsittelyn kannalta on eduksi, asia voidaan tällöinkin 8 §:n mukaisesti siirtää patenttituomioistuimessa käsiteltäväksi, vaikka se olisi tullut vireille muussa, jonkin samassa yhteydessä käsiteltävän muun syytteen osalta toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Siirtämistä harkittaessa on huomiota kiinnitettävä siihen, miten merkittävä osa asiasta koskee aineettomia oikeuksia. Tarvittaessa näitä koskevat syytteet voidaan myös 5 luvun 18 §:n mukaisesti erottaa muista syytteistä ja siirtää patenttituomioistuimessa käsiteltäviksi.

1.5. Tekijänoikeuslaki

60 a §. Lakiin otettaisiin selvyiden vuoksi viittaussäännös, jonka mukaan lakiin perustuvat riita-asiat käsitellään noudattaen, mitä 1. lakiehdotuksen mukaisessa, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annetussa laissa säädettäisiin. Siihen sisältyvän 12 §:n mukaan sovellettaviksi tulisivat myös oikeudenkäymiskaaren säännökset, jotka koskevat riita-asioiden käsittelyä.

1.6. Patenttilaki

2 luku. Patenttihakemuksen käsittely ja väitemenettely

27 §. Pykälään sisältyvät nykyisellään säännökset muutoksen hakemisesta patenttia koskevaan patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, jota tarkoitetaan 26 §:ssä. Pykälä muutettaisiin viittaussäännöksi. Pykälän *1 momentissa* todettaisiin, että muutosta 26 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eli teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1. lakiehdotuksen 2 luvussa säädettäisiin.

Pykälän voimassa olevassa 3 momentissa on säännöksiä asiakirjojen julkisuudesta, jota noudatetaan rekisteriviranomaisen päätöstä koskevaa muutoksenhakemuksta käsiteltäessä. Asiasta ei enää olisi tarpeen erikseen säätää, sillä 1. lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin mukaan muutoksenhakemukset käsiteltäisiin patenttituomioistuimessa noudattaen, mitä hakemusasioiden käsittelystä säädetään. Niin kuin säännöksen perusteluissa on todettu, asiakirjojen ja muun oikeudenkäyntiaineiston julkisuus määräytyisi tällöin oikeudenkäyntiä ja oikeudenkäyntiasiakirjoja koskevien säännösten mukaan, joiden lähtökohtana on julkisuus, ellei jonkin asiakirjan tai käsittelyn osalta erityisestä syystä toisin päätetä.

Pykälän *2 momentti* koskisi muutoksen hakemista niihin ratkaisuihin, joita rekisteriviranomainen tekee asian käsittelyn järjestämistä koskien. Sikäli kuin niihin voidaan hakea muutosta, muutoksenhaku tältä osin ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

27 a §. *Valitusosoitus.* Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 27 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi.

Valitusosoitus olisi annettava kirjallisesti. Käytännössä se annettaisiin liittämällä se valituskelpoiseen ratkaisuun. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

3 luku. Kansainvälinen patenttihakemus

36 §. Pykälän 2 *momentissa* säädetään, että haettaessa muutosta ratkaisuun, jolla rekisteriviranomainen on katsonut, että patenttihakemus käsittää toisistaan riippumattomia keksintöjä, noudatetaan soveltuvin osin, mitä 27 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Riippuen siitä, onko kysymyksessä sisällöllinen kannanotto hakemukseen, vai koskeeko päätös hakemuksen käsittelyn järjestämistä, muutosta haettaisiin 1. lakiehdotuksen mukaisesti patenttioikeudelta tai edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta. Momenttiin sisältyvä viittaussäännös muutettaisiin tämän mukaisesti koskemaan lain 27 §:ää. Viranomaisen ratkaisuunsa ehdotettavan 27 a §:n mukaisesti liittämästä valitusosoituksesta ilmenisi asiakohtaisesti, kumpaa muutoksenhakumenettelyä noudatetaan.

9 luku. Vastuu, korvausvelvollisuus ja tuomioistuinmenettely.

61 §. Pykälän voimassa olevassa 2 ja 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta lykätä patentinloukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes patentin mitättömyydestä mahdollisesti tehty väite on ratkaistu. Jos mitättömyysvaatimusta ei ole esitetty kanteella, tuomioistuimen tulee asettaa määräaika kanteen nostamiseksi. Jos mitättömyyskanne on nostettu ennen väitteen tekemiseksi asetetun määräajan päättymistä, asian käsittely voidaan lykätä, kunnes väiteaika päättyy ja väitteiden johdosta annetaan lainvoimainen ratkaisu.

Sääntely sovitettaisiin nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön ja edellä 1. lakiehdotuksessa tehtäviin asian käsittelyn keskitystä tehostaviin ehdotuksiin. Näin ollen 2 *momentissa* säädettäisiin, että jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä patentinloukkausta ja patentin mitättömyyttä koskeva kanne samanaikaisesti, mitättömyyskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Ehdotettava 3 *momentti* koskisi sitä tilannetta, että loukkauskannetta käsiteltäessä tehdään väite patentin mitättömyydestä ilman, että tästä jälkimmäisestä asiasta on kannetta vireillä. Tällöin loukkauskanteen käsittely voitaisiin vastaajan vaatimuksesta lykätä ja asettaa hänelle määräaika mitättömyyskanteen nostamiseksi. Jos tämä kanne nostettaisiin määräajassa, mitättömyysvaatimus voitaisiin ratkaista välituomiolla niin kuin 2 momentissa säädettäisiin.

Enää ei tarvittaisi nykyistä 3 momenttia vastaavaa säännöstä sitä tilannetta koskien, että mitättömyyskanne nostettaisiin ennen väiteajan päättymistä tai väitteen ratkaisemista, sillä 1. lakiehdotuksen 13 §:stä johtuisi, että asianosainen ei voi asian ollessa vielä rekisteriviranomaisessa vireillä, vaatia teollisoikeuden kumoamista kanneteitse samalla perusteella, jolla hän on vaatinut sen kumoamista väitteen rekisteriviranomaiselle tekemällä.

63 §. Pykälän 3 *momentissa* säädetään patenttiin perustuvia vahvistuskanteita koskien, että jos asiassa tehdään väite patentin mitättömyydestä, noudatetaan vastaavasti, mitä 61 §:n 2 momentissa säädetään. Viitatun säännöksen uudistamisen johdosta momenttia muutettaisiin niin, että siinä säädettäisiin, että jos on samanaikaisesti käsiteltävinä vahvistus- ja mitättömyyskanne

tai jos vahvistuskannetta käsiteltäessä vasta tehdään väite patentin mitättömyydestä, noudatetaan 61 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä välituomion antamisen mahdollisuudesta ja siitä, että voidaan antaa väitteen tekijälle osoitus nostaa kanne, ja se sitten ratkaista välituomiolla.

65 §. Pykälän *1 momentissa* säädetään, että patenttituomioistuimella on laillinen tuomioistuin lakiin perustuvissa, säännöksessä luetelluissa riita-asioissa. Koska asiasta sisältyisi toimivalta- ja menettelysäännökset 1. lakiehdotukseen, säännös muutettaisiin viittaukseksi tuon ehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

66 §. Pykälässä säädetään asiantuntijoista, jotka patenttiasioissa antavat tuomioistuimelle lausuntonsa. Patenttiasioissa asiantuntijat kuuluisivat vastaedes tuomioistuimen kokoonpanoon sen jäsenenä 1. lakiehdotuksen 15 §:n mukaisesti. Pykälä sen vuoksi kumottaisiin.

67 §. Pykälässä säädetään asiantuntijoiden määräämisestä ja palkkiosta. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä ja sen nojalla annettavissa tarkemmissa määräyksissä. Pykälä kumottaisiin.

69 §. Pykälässä säädetään, että patentin mitättömyyttä koskevissa asioissa tuomioistuimen on pyydettävä rekisteriviranomaisen lausuntoa ja että muissa asioissa se voidaan hankkia. Vastaisuudessa lausunto voitaisiin harkinnanvaraisesti pyytää kaikissa patenttilakiin perustuvissa riita-asioissa 1. lakiehdotuksen 14 §:n mukaisesti. Pykälä näin ollen kumottaisiin.

70 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisuihin rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

10 luku. Erityisiä määräyksiä

72 §. Pykälässä säädetään siitä, että erinäisiin muihin kuin patenttia koskeviin lopullisiin rekisteriviranomaisen päätöksiin haetaan muutosta patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnalta. Edellä 27 §:n 2 momentissa säädettäisiin vastaavasti, että tällaisiin asian käsittelyä koskeviin, muihin kuin lopullisiin pääasiallisiin päätöksiin haettaisiin edelleen muutosta lautakunnalta. Pykälään sisältyvät viittaukset ainoastaan muutettaisiin vastaamaan edellä tehtyjä muutoksia.

1.7. Laki hyödyllisyysmallioikeudesta

4 luku. Muutoksenhaku

23 §. Pykälä koskee muutoksen hakemista rekisteriviranomaisen päätökseen. Vastaavasti kuin edellä 6. lakiehdotuksessa patenttilain 27 § pykälä muutettaisiin viittaussäännöksi. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että hyödyllisyysmallioikeutta koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1.

lakiehdotukseen sisältyvän, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän 2 *momentin* mukaan puolestaan muutoksenhaku asian käsittelyn järjestämistä koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, sikäli kuin siihen voidaan hakea muutosta, ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

23 a §. Valitusosoitus. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi hyödyllisyysmallioikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 23 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

8 luku. Vastuu, korvausvelvollisuus ja tuomioistuinmenettely

43 §. Pykälässä on lakiin perustuvia riita-asioita käsittelemään toimivaltaista tuomioistuinta koskeva vastaavanlainen säännös kuin patenttilain 65 §:n 1 momentissa. Vastaavasti kuin mainittu säännös 6. lakiehdotuksen mukaan 43 §:n säännös muutettaisiin viittaukseksi 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

44 §. Pykälässä on tuomioistuimelle lausuntonsa antavia asiantuntijoita koskeva viittaussäännös patenttilain 66 ja 67 §:ään. Koska nuo säännökset 6. lakiehdotuksen mukaan kumottaisiin ja asiantuntijat osallistuisivat vastaisuudessa asian käsittelyyn tuomioistuimen jäseninä 1. lakiehdotuksen 4 ja 15 §:n mukaisesti, tämäkin pykälä kumottaisiin.

45 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

1.8. Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin

4 luku. Muutoksenhaku

29 §. Valituksen tekeminen. Pykälä koskee muutoksen hakemista rekisteriviranomaisen päätökseen. Vastaavasti kuin edellä 6. lakiehdotuksessa on ehdotettu patenttilain 27 §:n osalta, pykälä muutettaisiin viittaussäännökseksi. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, että integroidun piirin piirimallia koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1. lakiehdotukseen sisältyvän, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän 2 *momentin* mukaan puolestaan muutoksenhaku asian käsittelyn järjestämistä koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, sikäli kuin siihen voidaan hakea muutosta, ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

29 a §. Valitusosoitus. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi laissa tarkoitettun teollisoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 29 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

7 luku. Erityisiä säännöksiä

42 §. Oikeudenkäynti. Pykälässä on säännös toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Säännös muutettaisiin riita-asioiden käsittelyä koskevaksi viittaukseksi 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

43 §. Asiantuntijat. Pykälässä on tuomioistuimelle lausuntonsa antavia asiantuntijoita koskeva viittaussäännös patenttilain 66 ja 67 §:ään. Koska nuo säännökset 6. lakiehdotuksen mukaan kumottaisiin ja asiantuntijat osallistuisivat vastaisuudessa asian käsittelyyn tuomioistuimen jäsenenä 1. lakiehdotuksen 4 ja 15 §:n mukaisesti, tämäkin pykälä kumottaisiin.

44 §. Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

1.9. Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

7 luku. Kasvinjalostajanoikeuden lakkaaminen

27 §. Mitättömäksi julistaminen. Pykälän 2 ja 3 *momentissa* säädetään rekisteriviranomaisen lausunnon hankkimisesta tuomioistuimen toimesta. Asiasta säädettäisiin keskitetysti 1. lakiehdotuksen mukaisesti aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 14 §:ssä. Momentit sen vuoksi kumottaisiin.

10 luku. Erinäiset säännökset

37 §. Muutoksenhaku. Pykälän 3 *momentissa* säädetään, että muutosta rekisteriviranomaisen päätökseen haetaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhaku ohjattaisiin patenttituomioistuimeen kuten muissakin teollisoikeuden saamista ja tehokkuutta koskevissa asioissa, ja säännös muutettaisiin tämän mukaiseksi viittaukseksi 1. lakiehdotuksen 2 lukuun.

37 a §. *Valitusosoitus.* Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi kasvinjalostajanoikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian ratkaistessaan annettava kirjallinen valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

38 §. *Oikeudenkäynti.* Pykälässä on säännös toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Säännös muutettaisiin riita-asioiden käsittelyä koskevaksi viittaukseksi 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

1.10. Laki mallioikeuslain muuttamisesta

2 luku. Rekisteröintihakemus ja sen käsittely

22 §. Pykälä koskee muutoksen hakemista rekisteriviranomaisen päätökseen. Vastaavasti kuin edellä 6. lakiehdotuksessa on ehdotettu patenttilain 27 §:n osalta, pykälä muutettaisiin viittaussäännöksi. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että mallioikeutta koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1. lakiehdotukseen sisältyvän, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän *2 momentin* mukaan puolestaan muutoksenhaku asian käsittelyn järjestämistä koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, sikäli kuin siihen voidaan hakea muutosta, ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

22 a §. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi mallioikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 21 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

7 luku. Vastuu ja korvausvelvollisuus

39 §. Pykälän *2 momentissa* säädetään mahdollisuudesta lykätä mallioikeuden loukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes mallin rekisteröinnin mitättömyydestä mahdollisesti tehty väite on ratkaistu. Jos mitättömyysvaatimusta ei ole esitetty kanteella, tuomioistuimen tulee asettaa määräaika kanteen nostamiseksi.

Säätely sovitettaisiin nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön ja edellä 1. lakiehdotuksessa tehtäviin asian käsittelyn keskitystä tehostaviin ehdotuksiin vastaavasti kuin edellä 6.

lakiehdotuksen 61 §:ssä. Näin ollen säädettäisiin, että jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä mallioikeuden loukkausta ja mallin rekisteröinnin mitättömyyttä koskeva kanne samanaikaisesti, mitättömyyskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Pykälään lisättäisiin *3 momentti*, joka koskisi sitä tilannetta, että loukkauskannetta käsiteltäessä tehdään väite mallin rekisteröinnin mitättömyydestä ilman, että tästä jälkimmäisestä asiasta on kannetta vireillä. Tällöin loukkauskanteen käsittely voitaisiin vastaajan vaatimuksesta lykätä ja asettaa hänelle määräaika mitättömyyskanteen nostamiseksi. Jos tämä kanne nostettaisiin määräajassa, mitättömyysvaatimus voitaisiin ratkaista välituomiolla niin kuin 2 momentissa säädettäisiin.

8 luku. Oikeudenkäyntisäännöksiä

41 §. Pykälän *3 momentissa* säädetään mallioikeuteen perustuvia vahvistuskanteita koskien, että jos asiassa tehdään väite mallioikeuden rekisteröinnin mitättömyydestä, noudatetaan vastaavasti, mitä 39 §:n 2 momentissa säädetään. Viitatus säännöksen uudistamisen johdosta momenttia muutettaisiin niin, että siinä säädettäisiin, että jos on samanaikaisesti käsiteltävinä vahvistus- ja mitättömyyskanne tai jos vahvistuskannetta käsiteltäessä vasta tehdään väite rekisteröinnin mitättömyydestä, noudatetaan 39 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä välituomion antamisen mahdollisuudesta ja siitä, että voidaan antaa väitteen tekijälle osoitus nostaa kanne, ja se sitten ratkaista välituomiolla. Samanlainen säännös sisältyisi patenttilain 63 §:ään 6. lakiehdotuksen mukaan.

43 §. Pykälässä säädetään, että patenttituomioistuin on laillinen tuomioistuin lakiin perustuvissa, säännöksessä luetelluissa riita-asioissa ja toimii myös yhteisömalliasioita käsittelevänä tuomioistuimena. Koska asioista sisältyisi toimivalta- ja menettelysäännökset 1. lakiehdotukseen, säännös muutettaisiin viittaukseksi tuon ehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomien oikeuksien käsittelystä tuomioistuimissa.

44 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisuihin rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

1.11. Tavaramerkkilaki

8 luku. Oikeudenkäynti tavaramerkkiasioissa

42 §. Pykälässä nimetään tavaramerkkiä koskevia riita-asioita ja säädetään alkuperäisen sanamuodon mukaisesti, että ne käsitellään patenttituomioistuimessa, joka myös toimii yhteisön tavaramerkkituomioistuimena. Koska asioista sisältyisi toimivalta- ja menettelysäännökset 1. lakiehdotukseen, vastaavasti kuin mallioikeuslain 43 § edellä 10. lakiehdotuksessa pykälän

säännös muutettaisiin viittaukseksi aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavaan lakiin.

44 §. Pykälässä säädetään, että tavaramerkkioikeuden loukkausta koskevan asian käsittely tulee lykätä, kunnes on annettu ratkaisu tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyyttä tai tavaramerkin menettämistä tarkoittava kanne, joka tätä tarkoittavan väitteen tehnyt vastaaja osoitetaan nostamaan.

Sääntely sovitettaisiin nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön ja edellä 1. lakiehdotuksessa tehtäviin asian käsittelyn keskitystä tehostaviin ehdotuksiin vastaavasti kuin edellä 10. lakiehdotuksen 39 §:ssä. Näin ollen pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä tavaramerkkioikeuden loukkausta koskevan kanteen kanssa samanaikaisesti kanne, joka tarkoittaa tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyyttä tai tavaramerkin menetetyksi julistamista, mitättömyys- tai menettämiskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Pykälän *2 momentti* koskisi sitä tilannetta, että loukkauskannetta käsiteltäessä tehdään väite tavaramerkin rekisteröinnin mitättömyydestä tai tavaramerkin menettämisestä ilman, että tästä jälkimmäisestä asiasta on kannetta vireillä. Tällöin loukkauskanteen käsittely voitaisiin vastaajan vaatimuksesta lykätä ja asettaa hänelle määräaika mitättömyyskanteen tai menettämisen toteamiskanteen nostamiseksi. Jos tämä kanne nostettaisiin määräajassa, mitättömyysvaatimus voitaisiin ratkaista välituomiolla niin kuin 1 momentissa säädettäisiin.

49 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisusta rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

9 luku. Kuuluttamisesta, tiedoksiannosta, valituksesta ja päätöksen poistamisesta

51 a §. Pykälä koskee muutoksen hakemista rekisteriviranomaisen päätökseen. Vastaavasti kuin edellä 6. lakiehdotuksessa on ehdotettu patenttilain 27 §:n osalta, pykälä muutettaisiin viittaussäännökseksi. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että tavaramerkkihakemusta tai tavaramerkkioikeutta vastaan tehtyä väitettä koskevaan rekisteriviranomaisen lopulliseen päätökseen haetaan muutosta patenttituomioistuimelta noudattaen, mitä 1. lakiehdotukseen sisältyvän, aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa annettavan lain 2 luvussa säädetään.

Pykälän *2 momentin* mukaan puolestaan muutoksenhaku asian käsittelyn järjestämistä koskevaan rekisteriviranomaisen ratkaisuun, sikäli kuin siihen voidaan hakea muutosta, ohjautuisi edelleen patentti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan.

51 b §. Pykälä sisältäisi säännökset valitusosoituksesta. Rekisteriviranomaisen olisi tavaramerkkioikeuden saamista tai tehokkuutta koskevan asian 51 a §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla eli valituskelpoisella ratkaisulla lopullisesti ratkaistessaan annettava

valitusosoitus asian saattamiseksi patenttituomioistuimen ratkaistavaksi. Valitusosoituksessa olisi mainittava muutoksenhakutuomioistuin eli patenttituomioistuin ja valituksen määräaika sekä selostettava, miten valitus ajetaan perille samoin kuin valituskirjelmän sisältöä ja liitteitä koskevat 1. lakiehdotuksen 7 §:n säännökset.

1.12. Toiminimilaki

Erinäisiä säännöksiä

26 §. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta lykätä toiminimen loukkausta koskevan asian käsittelyä, kunnes toiminimen rekisteröinnin kumoamisesta mahdollisesti tehty väite on ratkaistu. Jos kumoamisvaatimusta ei ole esitetty kanteella, tuomioistuimen tulee asettaa määräaika kanteen nostamiseksi.

Sääntely sovitettaisiin nykyiseen oikeudenkäyntiympäristöön ja edellä 1. lakiehdotuksessa tehtäviin asian käsittelyn keskitystä tehostaviin ehdotuksiin. Näin ollen pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että jos tuomioistuimessa on käsiteltävänä toiminimen loukkausta ja rekisteröinnin kumoamista koskeva kanne samanaikaisesti, kumoamiskanne voidaan ratkaista välituomiolla oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Tuomioistuin voi tällöin määrätä, että asian käsittelyä muilta osin jatketaan vasta sen jälkeen, kun välituomio on saanut lainvoiman.

Pykälän *2 momentti* koskisi sitä tilannetta, että loukkauskannetta käsiteltäessä tehdään väite siitä, että toiminimen rekisteröinti olisi kumottava ilman, että tästä jälkimmäisestä asiasta on kannetta vireillä. Tällöin loukkauskanteen käsittely voitaisiin vastaajan vaatimuksesta lykätä ja asettaa hänelle määräaika kumoamiskanteen nostamiseksi. Jos tämä kanne nostettaisiin määräajassa, vaatimus rekisteröinnin kumoamisesta voitaisiin ratkaista välituomiolla niin kuin 1 momentissa säädettäisiin.

28 §. Pykälässä on säännös toimivaltaisesta tuomioistuimesta. Säännös muutettaisiin riita-asioiden käsittelyä koskevaksi viittaukseksi 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavaan lakiin aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa.

29 §. Pykälä koskee ilmoitusten lähettämistä tuomioistuimen ratkaisuihin rekisteriviranomaiselle. Asiasta säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 17 §:ssä, ja pykälä siten kumottaisiin.

1.13. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettu laki

7 §. Pykälässä säädetään lain 6 §:ään perustuvan, sopimattoman menettelyn harjoittamista koskevan kiellon määrittämisestä. Kiellon määrää voimassa olevan 1 momentin mukaan markkinaoikeus ja se voidaan määrätä myös väliaikaisena.

Lakiin perustuvat riita-asiat käsiteltäisiin 1. lakiehdotuksen 1 §:n 2 momentin d kohdan mukaan patenttituomioistuimessa. Tämä on perusteltua, koska asioissa esitetään samalla usein vaatimus menettelyllä aiheutetun vahingon korvaamisesta, ja se voidaan käsitellä vain yleisessä tuomioistuimessa. Patenttituomioistuimessa voidaan siten käsitellä tarkoituksenmukaisesti keskitetysti yhdessä menettelyssä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin perustuvat kielto- ja vahingonkorvausvaatimukset. Patenttituomioistuin näin ollen määräisi pykälässä tarkoitetun kiellon. Pykälän *1 momentti* kirjoitettaisiin niin, että kiellon määrää tuomioistuin sitä erikseen nimeämättä. Tämä tuomioistuin olisi patenttituomioistuin, tai muutosta sen ratkaisuun haettaessa, ylempi tuomioistuin.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta määrätä kielto väliaikaisena, jolloin se on voimassa, kunnes asia on lopullisesti eli lainvoimaisesti ratkaistu. Kielto siis pysyy säännöksen johdosta voimassa, vaikka sen perusteena ollut kanne hylättäisiin, kunnes tämä ratkaisu on lainvoimainen.

Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa on viittaussäännös asioiden käsittelystä markkinaoikeudessa. Koska asiat käsiteltäisiin vastaisuudessa patenttituomioistuimessa, pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että lakiin perustuvat asiat käsitellään noudattaen, mitä 1. lakiehdotuksen mukaisesti annettavassa laissa aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelystä tuomioistuimissa säädetään.

8 §. Pykälässä on säännöksiä toimenpiteistä, joihin tuomioistuin voi määrätä elinkeinonharjoittajan ryhtymään lain vastaisen menettelynsä oikaisemiseksi ja tiedon antamiseksi tuomioistuimen ratkaisusta. Pykälän *1 ja 2 momenttiin* sisältyvät viittaukset markkinaoikeuteen muutetaan koskemaan tuomioistuinta yleisesti, jolla vastaavasti kuin edellä 7 §:ssä tarkoitetaan patenttituomioistuinta tai ylempää tuomioistuinta, jossa patenttituomioistuimen ratkaisemassa asiassa haetaan muutosta.

11 §. Pykälän ensimmäisen virkkeen mukaan yleinen alioikeus käsittelee syytteen laissa tarkoitettua rikkomuksesta. Säännöstä selvennettäisiin toteamalla, että patenttituomioistuimessa käsitellään syyte lain 9 §:ssä tarkoitettua rikoksesta. Viitatus pykälän 1 momentissa säädetään rangaistus kilpailumenettelyrikkomuksesta. Pykälän 2 momenttiin sisältyy viittaus kilpailumenettelyrikosta koskevaan rangaistussäännökseen rikoslain 30 luvun 2 §:ssä. Esitykseen sisältyvän 4. lakiehdotuksen mukaan syyte viimeainitusta rikoksesta käsiteltäisiin patenttituomioistuimena toimivassa Helsingin käräjäoikeudessa. On tarkoituksenmukaista, että siellä käsitellään syyte myös lievemmästä tekotavasta, rikkomuksesta. Pykälän *1 momenttiin* tehtäisiin tätä patenttituomioistuimen toimivaltaa koskeva lisäys.

Sen sijaan muutosta ei ehdoteta siihen, mikä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään syytteet, jotka koskevat lain 10 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädettyä teknisen esikuvan tai ohjeen väärinkäyttöä ja niitä rikoslain 30 luvun 4 - 6 §:ssä rangaistaviksi säädettyjä rikoksia, joihin viitataan tuon pykälän 2 momentissa eli yritysvakoilua, yrityssalaisuuden rikkomista ja yrityssalaisuuden väärinkäyttöä. Tuomioistuimen toimivalta näissä asioissa määräytyy siis oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun yleisten säännösten mukaan kuten nytkin.

Säännökseen kuitenkin tehtäisiin edellä selostetusta patenttituomioistuimen toimivaltaa koskevasta lisäyksestä johtuva sanonnallinen selvennys.

Lisäksi on huomattava, että oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 3 ja 5 §:stä voi johtua, että patenttituomioistuimessa tulee käsiteltäviksi myös syytteitä niistä rikoksista, joita tarkoitetaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 10 §:ssä silloin, kun niiden käsittely patenttituomioistuimessa katsotaan soveliaaksi yhdessä siellä käsiteltävien, samoja henkilöitä koskevien, lain 9 §:ssä tarkoitettuja rikoksia koskevien syytteiden kanssa.

Edellä tehdyn muutoksen johdosta on tarpeen täsmentää momentin jälkimmäisen virkkeen säännöstä syyteoikeudesta niin, että se koskee, niin kuin nykyinenkin laki, 9 ja 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja rikkomusmuotoisia tekoja.

2. Voimaantulo

Ehdotukset merkitsevät aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyyn huomattavaa organisatorista muutosta. Ehdotusten toteuttamiseksi on perustettava asioita käsittelevien patenttituomarien virkoja Helsingin käräjäoikeuteen ja täytettävä nämä virat sekä määrättävä 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä tarkoitetut asiantuntijat. Toimenpiteisiin tarvitaan riittävän pitkä aika ennen lakien voimaan tuloa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lait määrätään tulemaan voimaan vasta noin vuoden kuluttua siitä kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Jotta lakien voimaan tullessa on olemassa lakien soveltamisen edellyttämä organisaatio, ehdotetaan, että 1. lakiehdotuksen mukaisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaan tuloa. Näin voitaisiin perustaa tarvittavat virat ja tehtävät, julistaa ne haettaviksi ja nimittää henkilöt niihin.

Lakeja sovellettaisiin valitusasioihin, joissa rekisteriviranomaisen päätös on annettu lakien tultua voimaan, sekä riita- ja rikosasioihin, jotka tulevat tuomioistuimessa vireille lakien tultua voimaan. Asiaa on tarkasteltu lähemmin 1. lakiehdotuksen 18 §:n voimaantulosäännöksen perusteluissa.

3. Säättämisjärjestys

Yleisperusteluissa on tarkasteltu perusteita, joiden johdosta ehdotetaan, että muutosta hallintoviranomaisen päätökseen teollisoikeuden saamista ja tehokkuutta koskevassa asiassa haettaisiin yleiseltä tuomioistuimelta, joka erityiskokoonpanossaan käsittelee nämä sekä teollisoikeuksia ja muita aineettomia oikeuksia koskevat riita- ja rikosasiat keskitetysti. On päädytty siihen, että erityisesti oikeusturvan toteutumisen varmistaminen sikäli, että käsittely järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti, päällekkäisyydet välttämällä ja että ratkaisutoiminnassa saavutetaan mahdollisimman korkea asiantuntemuksen taso, puoltaa asioiden tällaista keskittämistä. Samassa yhteydessä yleisperusteluissa on todettu, että näin edistetään

perusoikeutena turvattua oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, johon kuuluu oikeus saada asia tuomioistuimessa asianmukaisesti ja siten myös -tuntevasti käsitellyksi. Tämän vuoksi on katsottu, että on painavat ja hyväksyttävät perusteet tehdä ehdotus, joka merkitsee, että eräissä asioissa, joissa muutosta on haettu hallintolainkäytön mukaisessa järjestyksessä, tämä muutoksenhaku ohjautuisikin yleisiin tuomioistuihin.

Lait olisivat siten säädettävissä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset: